ŠKOLA ZA OSNOVNO OBRAZOVANjE ODRASLIH
„SVETI SAVA“
Ognjena Price 7. , Novi Sad

PRAVILA ZAŠTITE OD POŽARA

Novi Sad
Jun, 2025. godine

Sadržaj:

1. PRIMENJENI PROPISI I KORIŠĆENE METODE....4
2. OPŠTE ODREDBE....5
3. ORGANIZACIJA TEHNOLOŠKOG PROCESA NA NAČIN DA RIZIK OD IZBIJANJA I ŠIRENJA BUDE OTKLONJEN, A DA U SLUČAJU NJEGOVOG IZBIJANJA BUDE OBEZBEĐENJA BEZBEDNA EVAKUACIJA LJUDI I IMOVINE I SPREČENO NJEGOVO ŠIRENJE....15
4. ZAŠTITA OD POŽARA U ZAVISNOSTI OD NAMENE OBJEKTA SA POTREBNIM BROJEM LICA OSPOSOBLJENIH ZA OBAVLJANJE POSLOVA ZAŠTITE OD POŽARA....23
5. PLAN EVAKUACIJE I UPUTstVA U SLUČAJU POŽARA....29
6. PRAVA, OBAVEZE I ODGOVORNOSTI ZAPOSLENIH ZA SPROVOĐENJE PREVENTIVNIH MERA ZAŠTITE OD POŽARA....38
7. PRORAČUN MAKSIMALNOG BROJA LJUDI KOJI SE MOGU BEZBEDNO EVAKUISATI IZ OBJEKTA 41
8. KAZNENE ODREDBE....50
9. ZAVRŠNE ODREDBE....51
10. GRAFIČKI PRILOZI....52
Dežurno lice za evakuaciju....57

1. PRIMENJENI PROPISI I KORIŠĆENE METODE

Ovim Pravilima zaštite od požara je prema nameni, karakteru i sadržaju objekta, kao i prisutnim opasnim materijama i procesu rada, a na osnovu investiciono - tehničke dokumentacije, zakonske i normativne regulative, sveobuhvatno i sažeto obrađena problematika zaštite od požara.

1. Zakon o zaštiti od požara *("Sl. glasnik SR Srbije", br. 111/2009, 20/2015, 87/2018 i 87/2018 - dr. zakoni);*
2. Zakon o smanjenju rizika od katastrofa i upravljanju vanrednim situacijama *(„Sl. glasnik RS, br. 87/2018);*
3. Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu od požara stambenih i poslovnih objekata i objekata javne namene *(„Sl. glasnk RS“, broj 22/2019);*
4. Pravilnika o načinu pružanja prve pomoći, vrsti sredstava i opreme koji moraju biti obezbeđeni na radnom mestu, načinu i rokovima osposobljavanja zaposlenih za pružanje prve pomoći“, *(„Sl. glasnik. RS“, broj. 109/16*):
5. Pravilnik o tehničkim normativima za električne instalacije niskog napona *("Sl. list SFRJ", br. 53/88 - ispr. i "Sl. list SRJ", br. 28/95)*
6. Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu objekta od atmosferskog pražnjenja *("Sl. list SRJ", br. 11/96);*
7. Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu elektroenergetskih postrojenja i uređaja od požara ("Sl. list SFRJ", br. 74/90);
8. Uredba o merama zaštite od požara pri izvođenju radova zavarivanja, rezanja i *lemljenja („Sl. glasnik SRS“, br. 50/79);*
9. SRPS EN 13501-1: 2010 – Požarna klasifikacija građevinskih proizvoda i građevinskih elemenata – Deo 1: Klasifikacija na osnovu rezultata ispitivanja reakcije na požar;
10. SRPS EN 2:2011 – Klasifikacija požara;
11. SRPS U.J1.220:1981 – Zaštita od požara – Simboli za tehničke šeme.
12. SRPS EN ISO 1182:2011 – Ispitivanje reakcije na požar građevinskih proizvoda – Ispitivanje negorivosti;
13. SRPS U.J1. 240:1995 – Zaštita od požara u građevinarstvu – Stepen otpornosti zgrade prema požaru;
14. SRPS EN 1838 – Primena osvetljenja – Sigurnosno osvetljenje
15. SRPS EN 50172 – Sistemi osvetljenja za evakuaciju u hitnim slučajevima
16. SRPS EN 60598 – Svetiljke – Deo 2-22: Posebni zahtevi – Svetilke za osvetljenje u hitnim slučajevima.

Na osnovu člana 28. Zakona o zaštiti od požara („Sl. glasnik RS“, br. 111/2009, 20/2015, 87/2018 i 87/2018 – dr. zakoni.) ŠKOLA ZA OSNOVNO OBRAZOVANjE ODRASLIH „SVETI SAVA“, Ognjena Price 7., Novi Sad, dana 09.06.2025. godine, donosi

PRAVILA ZAŠTITE OD POŽARA

2. OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Ova Pravila su normativno - planski opšti akt kojim se utvrđuju:

1) organizacija procesa rada na način da rizik od izbijanja i širenja požara bude otklonjen, a da u slučaju izbijanja požara bude obezbeđena bezbedna evakuacija ljudi i imovine i sprečeno njegovo širenje;

2) zaštita od požara u zavisnosti od namene objekta sa potrebnim brojem lica osposobljenih za obavljanje poslova zaštite od požara;

3) dužnosti organa i zaposlenih u sprovođenju mera zaštite od požara;

4) plan evakuacije i upustvo za postupanje u slučaju požara;

5) način osposobljavanja zaposlenih za sprovođenje zaštite od požara;

6) kontrola sprovođenja mera zaštite od požara;

7) odgovornost za nesprovođenje mera zaštite od požara.

Merama iz stava 1. ovog člana utvrđuju se i mere zaštite od eksplozija.

Član 2.

Pravila zaštite od požara odnose se na sve radnike u stalnom radnom odnosu, radnike na određeno vreme, posetioce, kao i na sve osobe koje se zateknu u predmetnom objektu.

Ovim Pravilima zaštite od požara su obuhvaćene tačke u skladu sa članom 28. Zakona zaštite od požara:

- organizaciju tehnološkog prcesa na način da rizik od izbijanja i širenja požara bude otklonjen, a da u slučaju njegovog izbijanja bude obezbeđena bezbedna evakuacija ljudi i imovine i sprečeno njegovo širenje;
- zaštita od požara u zavisnosti od namene objekta sa potrebnim brojem lica osposobljenih za obavljanje poslova zaštite od požara;
- plan evakuacije i upustva za postupanje u slučaju požara;
- način osposobljavanja zaposlenih za sprovođenje zaštite od požara;
- proračun maksimalnog broja ljudi koji se mogu bezbedno evakuisati iz objekta.

Plan evakuacije i upustva za postupanje u slučaju požara moraju biti istaknuti na vidljivom mestu.

2.1 OSNOVNI POJMOVI U POŽARU

Član 3.

Požar – je proces nekontrolisanog sagorevanja, koji je u osnovi hemijski proces oksidacije koji se odvija u određenom prostorui vremenu, sa intezivnim izdvajanjem toplote, a često i pojavom plamena, za čiji je nastanak neophodno da se uspostave tri osnovna uslova za nastanak procesa gorenja, postojanje na jednom mestu goriva materija, kiseonik i izvor toplote.

Eksplozivna atmosfera – je smeša zapaljivih gasova, para i prašina sa vazduhom pod atmosferskim pritiskom koja posle paljenja naglo sagoreva u obliku eksplozije, dok se ne utroši raspoloživa količina zapaljive materije ili kiseonika u smeši.

Ugroženi prostor – je prostor u kojem je eksplozivna atmosfera prisutna ili se može očekivati i njega prisutnost u količinama koje zahtevaju posebne mere opreza u pogledu izvedbe, montaže i upotrebe električnih uređaja. Sam ugroženi prostor se utvrđuje prema njegovim fizičkim osobinama i pogonskim uslovima. Tehnički parametri za utvrđivanje ugroženog prostora su:

- fizičko-hemijske osobine obradivih materijala;
- količina, sastav i stanje materijala u posmatranom mestu;
- količina, vrsta i osobina otpada;
- tehnologija proizvodnje;
- celovito rešenje postrojenja odnosno prostora.

Neugroženi prostor – je prostor u kojem se ne očekuje prisutnost eksplozivne atmosfere u količinama koje bi zahtevale posebne mere opreza u pogledu izvedbe, montaže i upotrebe električnih uređaja, odnosno prostor u kojem koncentracija eksplozivne atmosfere ne može ni u kom slučaju dostići 10% od donje granice eksplozivnosti, ako se to može osigurati u zapreminskim odnosima.

Eksplozivno područje (eksplozivni interval) – zapaljive tečnosti ili gas su sve koncentracije gasa ili para pri kojima je smeša eksplozivna (koncentracije, koje su veće od donje, a manje od gornje granice eksplozivnosti);
DGE (Donja granica eksplozivnosti) je minimalna koncentracija gasa ili para zapaljive tečnosti u vazduhu, pri kojoj smeša, pod određenim uslovima može da eksplodira;
GGE (Gornja granica eksplozivnosti) je koncentracija gasova i para iznad koje njihove smeše sa vazduhom prestaju da budu eksplozivne, iako doću u dodir za izvorom paljenja.

Siromašna smeša – je smeša zapaljive materije i vazduha u kojoj se koncentracija gasa, pare ili magle nalazi ispod DGE i nije moguće njeno iniciranje;
Zasićena smeša – je smeša zapaljive materije i vazduha u kojoj se koncetracija gasa, pare ili magle nalazi iznad GGE i nije moguće njeno iniciranje.

Sagorevanje – je složen fizičko-hemijski proces zasnovan na veoma brzim reakcijama oksidacije koje su praćene obrazovanjem odgovarajuih produkata – oslobađanjem toplotne i svetlosne energije;

Temperatura paljenja – predstavlja najnižu temperaturu na pritisku od 1 bar pri kojoj se iznad površine zapaljive tečnosti obrazuje dovoljna količina para, koja se u smeši sa vazduhom stvoriti smešu koja će se pod uticajem izvora paljenja prinetog sa strane zapaliti;

Eksplozija – je proces naglog sagorevanja koji nastaje kao posledica upotrebe zapaljivih tečnosti i gasova i ostalih gorivih materija koje sa vazduhom mogu stvoriti eksplozivnu smešu, praćenu udarnim talasom pritiska produkata sagorevanja i porastom temperature, kao i naglog razaranja plašta posuda usled neplaniranog ili nekontrolisanog širenja fluida i razletanja delova uređaja, tehnološke opreme ili objekta, kojim se ugrožavaju život i zdravlje ljudi i materijalna dobra.

Uslovi za pojavu eksplozije su sledeći:

- prisustvo kiseonika;
- prisustvo eksplozivne materije (u određenom odnosu kiseonik-eksplozivna materija);
- prisustvo inicijalnog sredstva (detonatora) dovoljnog izvora energije paljenja.

Vidovi eksplozije se mogu podeliti na:

- **Detonaciju –** je tip hemijske eksplozije pri kojoj se zona hemijske reakcije prostire nadzvučnom brzinom, reda km/sec kroz počtnu sredinu, pomoću detonacionog talasa. Brzina hemijske eksplozije može iznositi i do 10m/s;
- **Deflagracija –** je tip hemijske eksplozije kod koje se zona hemijske reakcije prostire podzvučnom brzinom kroz početnu sredinu. Razvijeni pritisci su do nekoliko kilobara (brzina sagorevanja je manja od brzine zvuka <340m/s.

Radi lakšeg izučavanja u praksi zastupljenja je sledeća klasifikacija požara i to:

- prema mestu nastajanja;
- prema klasifikaciji požari;
- prema fazi razvoja;
- prema brzini oslobađanja toplote;
- prema obimu i veličini

Prema mestu nastajanja požara se klasifikuju na unutrašnje i spoljašnje.

Spoljašnji požari (klasa I) se dele na:

- požari čije dimenzije se stalno uvećavaju u toku odigravanja (klasa Ia) – eksplozivne materije;
- požari kod kojih dimenzije imaju približno konstatnu vrednost po završetku faze razvoja (klasa Ib) – predmeti punjeni eksplozivnim materijama -

Unutrašnji požari (klasa II) se dele na:

- otvoreni požari (klasa IIa);
- zatvoreni požari (klasa IIb).

Prema klasifikaciji materijala u požari, a na osnovu SRPS EN 2:2011 izvršena je klasifikacija požara različite prirode i pojednostavljenja pozivanja (govornog ili pisanog) na njih:
Ovaj standard definiše klase požara u skladu sa ponašanjem materijala pri gorenju. On zbog toga ne definiše posebnu klasu požara koja obuhvata i opasnost od električne struje.

- **Klasa „A“** – požari koji obuhvataju čvrste materijale, uobičajeno organske prirode, pri čijem gorenju se obično formira žar;
- **Klasa „B“** – požari koji obuhvataju tečnosti ili topljive čvrste materije;
- **Klasa „C“** – požari koji obuhvataju gasove;
- **Klasa „D“** – požari koji obuhvataju metale;
- **Klasa „F“** – požari koji obuhvataju masnoće za kuvanje (biljne i životinjske masti) koje se koriste u kuhinjskim aparatima;

Prema klasifikaciji požara u fazama razvoja požara:

- početna faza;
- razbuktala faza;
- faza živog zgarišta

Klasifikacija opasnih materija:

Klasa 1 - eksplozivne materije i artikli
Klasa 2 – zbijeni gasovi, gasovi pretvoreni u tečnost, i gasovi rastvoreni pod pritiskom
Klasa 3 – zapaljive tečnosti
Klasa 4.1 – zapaljive čvrste materije
Klasa 4.2 – materije sklone samopaljenju
Klasa 4.3 - materije koje u dodiru sa vodom razvijaju zapaljive gasove
Klasa 5.1 – oksidirajuće materije
Klasa 5.2 – organski peroksidi
Klasa 6.1 – otrovi
Klasa 6.2 – infektivne materije
Klasa 7 – radioaktivne materije
Klasa 8 – korozivne (nagrizajuće) materije
Klasa 9 – ostale opasne materije

Prema stepenu opasnosti sve materije i roba dele se na 6 klasa opasnosti i to:

- klasa opasnosti I - veoma lako zapaljive i brzo sagorive materije,
- klasa opasnosti II - lako zapaljive i brzo sagorive materije,
- klasa opasnosti III - zapaljive materije,
- klasa opasnosti IV - sagorive materije,
- klasa opasnosti V - teško sagorive materije,
- klasa opasnosti VI - nezapaljive materije.

Sigurnosna udaljenost - predstavlja minimalni međusobni razmak između susednih objekta, koji u slučaju eksplozije ili paljenja maksimalno dozvoljene količine opasnih materija u jednom opasnom objektu ne omogućuje prenos eksplozije ili požara na susedni objekat, a oštećenja susednih objekta ograničava na predviđeni opseg.

Zaštita od požara - je aktivnost usmerena na ograničenje opasnosti od izbijanja požara, ograničenja širenja nastalog požara i smanjenja ugroženosti konstrukcija od požara, izborom odgovarajućih materijala i vrednovanjem rezultata isp

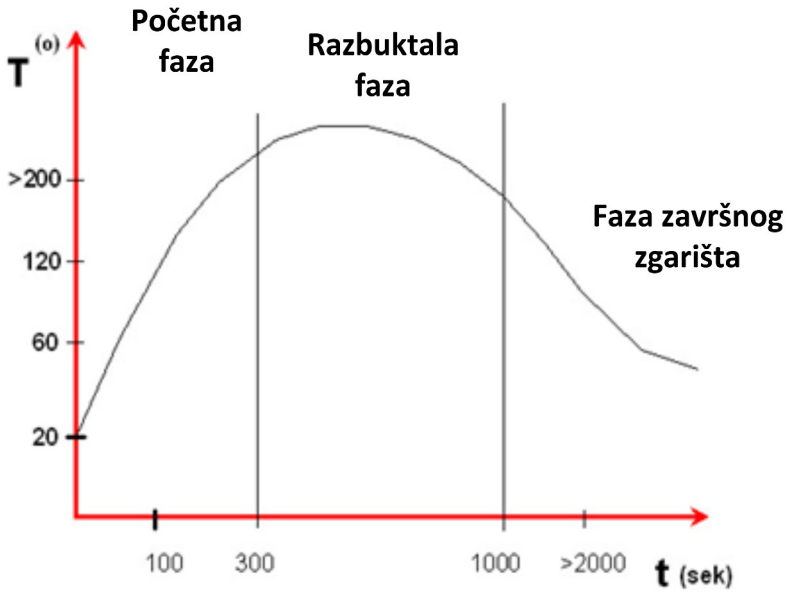

slika 1: dijagram razvoja požara u fazama

T – temperatura;
t – vreme

Klasifikacija požara prema **brzini oslobođanja toplote**
Za određivanje brzine oslobođanja toplote tokom požara koristi se sledeća formula:

$$Q \propto \alpha \tau_P^2$$

Q – brzina oslobađanja toplote;
α - koeficijent oslobađanja toplote;
τ_P – vreme trajanja požara.

Na osnovu **vremena trajanja požara** isti su označeni kao:

- spori (600 s)
- srednji (300 s)
- brzi (150 s)
- izuzetno brzi (75 s)

Klasifikacija požara prema **obimu i veličini**

- mali požari;
- srednji požari;
- veliki požari;
- blokovski požari

Toplotno požarno opterećenje predstavlja vrednost ukupne toplote koja se oslobodi pri sagorevanju gorivog materijala prisutnog u prostoriji, odnosno na otvorenom prostoru. Požarnim opterećenjem su obuhvaćeni i zapaljivi konstruktivni elementi objekta.

Maseno požarno opterećenje definiše se sledećim parametrima:

- ukupnom masom zapaljivih materija u delu zapremine ili na celokupnoj površini poda prostorije;
- srednjom visinom sloja materijala;
- srednjom gustinom zapaljivog materijala koji ulazi u sastav masenog požarnog opterećenja;
- veličinom komnponenata;
- sadržajem isparljivih materija koje ulaze u sloj masenog požarnog opterećenja;
- gustinom razmeštaja elemenata masenog požarnog opterećenja na površini pojedinih delova poda prostorije;
- gustinom razmeštaja masenog požarog opterećenja na celokupnoj površini poda prostorije.

Gorivost materijala – je osobina materijala da izložen standardnom porastu temperature u standardno predviđenom prostoru izazove pojave na osnovu kojih se vrši njihova klasifikacija (SRPS EN 60076-2:2011), a gorivost materijala se određuje (SRPS EN ISO 1182:2011);

Brzina širenja plamena - je put fronta plamena prevaljen u jedinici vremena pod standardno određenim uslovima, na standardno određenom aparatu (SRPS EN 60076-2:2011), a za određivanje (SRPS EN 60076-2:2011) i (SRPS EN ISO 1182:2011); U homogenoj gasovitoj smeši goriva i vazduha (kiseonika), kada su koncentracije unutar granica paljenja pripaljivanjem će se izazvati zona intenzivnih hemijskih reakcija, koja se sferno prostire kroz smešu prenošenjem toplote i difuzijom. Eksperimentima je ustanovljeno da je debljina zone intezivnih reakcija veoma mala. U trenutku kada prečnik dovljno poraste u odnosu na debljinu može se smatrati ravnom. Ova zona naziva se **front plamena** ili talas sagorevanja. U frontu plamena temperatura gasa se menja od poćetne temperature gorive smeše do maksimalne temperature sagorevanja. Koncentracija reaktanata opada od početne vrednosti do nule.

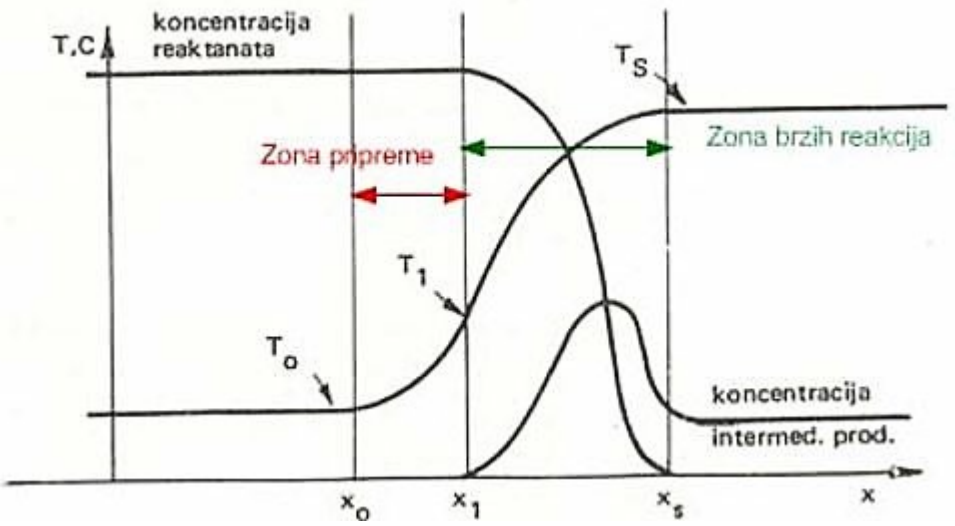

slika 2. prikaz fronta plamena

Zona pripreme + zona brzih reakcija = front plamena.

Otpornost konstrukcije od požara - definisana je vremenom u kome konstrukcija ne izgubi ni jednu od standardno određenih namenjenih funkcija, dok je podvrgnuta standardnom razvoju požara (SRPS EN ISO 1182:2011);

Stepen otpornosti objekta - (požarnog sektora) je definisan stepen otpornosti građevinskih konstrukcija koje čine objekat, radi međusobnog upoređenja vladanja objekta u uslovima standardnog požara (SRPS U.J1. 240:1995);

Standardna požarna kriva opterećenja – Za ilustraciju požara se koristi dijagram temperatura-vreme prosečnog požara u prostoriji. Paljenje je faza koja traje obično od početka prihvatanja plamena do površine gorenja od 1do 10 cm². Zavisno od intenziteta toplotnog izvora i gorive materije, ovaj period traje od 10 do 15 s za lako zapaljive materijale oko 2 min za normalno zapaljive. Zračenjem iz plamena i neposrednim dejstvom plamenih gasova, priprema se goriva masa za gorenje. Za prvih 10-15 min dolaze do izražaja sve složenosti procesa gorenja, zavisno od gorive materije.

Faza požara	Početni požar	Potpuno razvijen požar	Gašenje
Osobine požara	Požar je kontrolisan gorivom	Požar je kontrolisan ventilacijom	Požar je kontrolisan gorivom
Ponašanje ljudi	Beg	Smrt	
Otkrivanje požara	Dimni i toplotni detektori	Dim i plamen	
Aktivan nadzor požara	Gašenje ručnima aparatima, prskalicama ili vatrogasci, kontrola dima	Požar nadziru vatrogasci	
Pasivan nadzor požara	Požarne osobine materijala ODZIV NA VARTU	Požarne osobine konstrukcija POŽARNA OTPORNOST	

slika 3: standardna požarna kriva opterećenja

T (C) –temperatura;
t (min) – minuti.

2.1.1 Klase opasnosti i klase požara u objektu

Član 4.

Klasifikacija požara prema SRPS EN 2:2011, klasifikuju se u četiri kategoriji, različite vrste požara koje se mogu definisati sa prirodom goriva. Takva klasifikacija je naročito korisna u kontekstu gašenja požara aparatima za gašenje.

Na osnovu procesa rada i fizičko-hemijskih osobina materija koje se koriste može se konstatovati da se u objektu škole mogu pojaviti požari klase:

- **Klasa „A“**. Požari koji obuhvataju čvrste materijale, uobičajeno organske prirode, pri čijem gorenju se obično formira žar. U objektu su prisutne sledeći materijali klase požara „A“: drvo, papir, karton, tekstil i dr.

- **Klasa „B“**. Požari koji obuhvataju tečnosti ili topljive čvrste materije. U objektu su prisutne sledeći materijali klase požara „B“:
  Topljive čvrste materije: plastika, PVC obloge..
  Tečnosti: asortiman kućne hemije na bazi alkohola…

- **Požari na električnim instalacijama (uređaji pod naponom).**

Na osnovu procesa rada i fizičko-hemijskih osobina materija koje se koriste može se konstatovati da se u objektu radionice mogu pojaviti požari klase:

- **Klasa „A“**. Požari koji obuhvataju čvrste materijale, uobičajeno organske prirode, pri čijem gorenju se obično formira žar. U objektu su prisutne sledeći materijali klase požara „A“: drvo, papir, karton, tekstil i dr.

- **Klasa „B“**. Požari koji obuhvataju tečnosti ili topljive čvrste materije. U objektu su prisutne sledeći materijali klase požara „B“:
  Topljive čvrste materije: plastika, PVC obloge..
  Tečnosti: asortiman kućne hemije na bazi alkohola…

- **Klasa „C“** – požari koji obuhvataju gasove; Objekat škole i radionice se greju preko prirodnog zemnog gasa i u sklopu radionice nalazi se kotlarnica na prirodni zemni gas.

- **Požari na električnim instalacijama (uređaji pod naponom).**

Član 5.

Ex – materije i roba koja sadrže rizik od fizičke i hemijske eksplozije;

Fx – materije i roba koja direktno ili indirektno mogu učestvovati u procesu sagorevanja i to odavanjem toplote sagorevanja, energijom samopaljenja, oslobađanjem zapaljivih produkata razlaganja, ubrzavanjem procesa sagorevanja (oksidaciona sredstva) ili oslobađanjem zapaljivih gasova ili toplote u dodiru sa vodom;

Dx – materije i roba koji nisu lako zapaljivi, ali koji se ipak pod dejstvom požara (vatre, dima ili vode za gašenje) mogu relativno brzo i jako oštetiti (destrukcija materijala);

Fu – materije i roba svih kategorija opasnosti koje u požaru razvijaju u velikoj meri dim, čime je otežano spašavanje i akcija gašenja (odnosi se samo na materije koje pri normalnom sagorevanju stvaraju veće količine dima).

Materije i roba stepena opasnosti V i VI koje pod dejstvom požara razvijaju otrovne ili zapaljive gasove, sadrže dodatnu oznaku Tx - toksične materije.
Oznaka "Tx" se ne stavlja za materije opasnosti I-IV, jer se pri svakom sagorevanju u nedostatku dovoljne količine kiseonika dobijaju toksični produkti sagorevanja.
Materije i roba svih kategorija opasnosti koje u požaru razvijaju u velikoj meri dim, čime je otežano spašavanje kao i akcija gašenja, nose dodatnu oznaku Fu (odnosi se samo na materije koje pri normalnom sagorevanju stvaraju veće količine dima).
Materije i roba svih kategorija opasnosti koje pod dejstvom požara razvijaju korozivne gasove i pare nose dodatnu oznaku "Co".

tabela 1: Klase opasnosti

R.B.	Materijal	Kl. Opasnosti	R.B.	Materijal	Kl. opasnosti
01.	drvo	F x IV C	**11.**	knjige	F x IV
02.	kablovi	F x III-V	**12.**	Boje	F x I-II B
03.	beton	E x VI C	**13.**	Материјал за аутом.	F x I - I V B F u
04.	prozorsko staklo	D x V	**14.**	Lakovi	F x II BFu
05.	aluminijum	F x II E	**15.**	Mazivo	F x IV C
06.	gvožđe	F x IV C	**16.**	Метални лак	F x I B
07.	kancelarijski nameštaj	D x V	**17.**	Метан	F x I B
08.	drveni nameštaj	F x IV	**18.**	Tvrda guma	F x IV C
09.	papir	F x III C	**19.**	Ulje hidraulično	F- II-III B
10	karton	F x III-IV C	**20.**	Alat	D x V

Član 6.

Zaštita od požara obuhvata skup mera i radnji za planiranje, finansiranje, organizovanje, sprovođenje i kontrolu mera i radnji zaštite od požara, za sprečavanje izbijanja i širenja požara, otkrivanje i gašenje požara, spasavanje ljudi i imovine, zaštitu životne sredine, otkrivanje i otklanjanje uzroka požara, kao i pružanje pomoći kod otklanjanja posledica uzrokovanih požarom.

Član 7.

Zaštita od požara se organizuje i neprekidno sprovodi u objektu pravnog lica Škole u skladu sa Zakonom o zaštiti od požara, propisima donetim na osnovu Zakona i odredbama ovih Pravila i ostalih podzakonskih akata.

Član 8.

Svi zaposleni u pravnom licu Škole, kao i lica koja po bilo kom osnovu rade, nalaze se ili se zadržavaju u poslovnim prostorijama u obavezi su da se pridržavaju svih propisanih mera zaštite od požara i istaknutih znakova upozorenja.

Član 9.

Svi zaposleni dužni su da sprovode mere zaštite od požara, da postupaju u skladu sa ovim Pravilima i odgovorni su za svaku aktivnost kojom menjaju ili mogu promeniti stanje i uslove zaštite od požara.

Svi zaposleni dužni su da učestvuju u gašenju požara i spasavanju ljudi i imovine ugroženih požarom, ako to mogu da učine bez opasnosti za sebe ili drugoga.

Obaveze iz ovih Pravila odnose se i na sva druga lica koja se nalaze ili zadržavaju u objektu pravnog lica Škole po bilo kom osnovu.

2.2 Načela zaštite od požara:

Član 10.

1) Načelo zaštite - podrazumeva primenu mera i radnji za zaštitu života i ljudi, njihovog telesnog integriteta, materijalnih dobara i životne sredine. Ovo načelo je značajno po tome što sadrži i određuje cilj delatnosti zaštite od požara, a novinu predstavlja zaštita telesnog integriteta i životne sredine s obzirom da su zaštita života ljudi i imovina, odnosno materijalna dobra bili predmet zaštite i prethodnih propisa;

2) Načelo prevencije - zaštite od požara koja se obezbeđuje planiranjem i sprovođenjem preventivnih mera tako da se što efikasnije spreči izbijanje požara, a da se u slučaju izbijanja požara rizik po život i zdravlje ljudi i ugrožavanje materijalnih dobara svede na najmanju moguću meru i požar ograniči na samom mestu izbijanja. Od pripremljenosti svih subjekata za primenu preventivnih mera zavisi i potpuni stepen zaštite od požara. Pod ovim načelom podrazumeva se i prepoznavanje mogućih rizika koji mogu da na bilo koji način dovedu do izbijanja požara, a time i svih neželjenih posledica.

3) Načelo stalnosti - direktno ukazuje svim činiocima na nužnost i obavezu sprovođenja sistema zaštite od požara neprekidno istim intenzitetom i na svakom mestu i svim prostorima i objektu koji po bilo kom osnovu i na bilo koji način mogu biti ugroženi od požara. Podrazumeva stalno analiziranje, proučavanje i posmatranje svih uzroka opasnosti koje mogu dovesti do požara.

4) Načelo jačanja svesti - bazirano je na merama za obrazovanje i vaspitanje subjekata koji učestvuju u sistemu zaštite. Informisanje javnosti jača svest, odnosno odgovornost za primenu odgovarajućih mera zaštite od požara ne samo od strane subjekta koji neposredno učestvuju u sistemu zaštite od požara, već i onih koji nisu direktno obuhvaćeni ovim sistemom.

5) Načelo javnosti – utvrđuje dužnost nadležnih organa, teritorijalnih jedinica, privrednih društava i drugih pravnih lica da javnost obaveštava o stanju zaštite od požara;

6) Načelo saradnje – podrazumeva da subjekti treba da postupaju usklađeno kako bi se ostvario osnovni cilj, odnosno sprečila požarna opasnost, sprovelo efikasno gašenje požara bez posledica po ljude i imovinu i životnu sredinu.

7) Načelo solidarnosti – Dužnost međusobnog pomaganja u otklanjanju posledica od požara više od načela. Ovo načelo ne sadrži u sebi samo subjektivni element osećanja pomoći ugroženima već i objektivnu dužnost da se pruži pomoć svakom subjektu u otklanjanju posledica od požara. Solidarnost se ne odnosi samo na otklanjanje posledica požara, već i na sve mere i radnje koje treba preduzeti da se otkloni mogućnost nastanka požara.

8) Načelo odgovrnosti - utvrđuje objektinu odgovrnost svih subjekata koji učestvuju u sistemu zaštite od požara.

9) odgovorna lica i svi zaposleni u objektu pravnog lica Škole su odgovorni za sprovođenje mera zaštite od požara.

Ova odgovrnost je pre svega objektivna i odnosi se uvek na odgovorna lica bez obzira da li su to državni organi, drugi organi, privredna društva, odnosno pravna ili fizička lica.

Utvrđuje prekršajne i druge kaznene mere ukoliko ne postupaju u skladu sa utvrđenim zakonskim i normama podzakonskih akata.

Subjekti zaštite od požara dužni su da međusobno pomažu jedni drugima u otklanjanju posledica.

3. ORGANIZACIJA TEHNOLOŠKOG PROCESA NA NAČIN DA RIZIK OD IZBIJANJA I ŠIRENJA BUDE OTKLONJEN, A DA U SLUČAJU NJEGOVOG IZBIJANJA BUDE OBEZBEĐENJA BEZBEDNA EVAKUACIJA LJUDI I IMOVINE I SPREČENO NJEGOVO ŠIRENJE

Član 11.

Opis tehnološkog procesa:
U skladu sa delatnošću pružanja usluga u objektima pravnog lica Škole odvija se tehnološki proces u prostorijama adekvatno uređenim za određenu namenu:

Osnovna delatnost – Osnovno obrazovanje

Obavljaju se : poslovi edukacije, poslovi održavanja prostorija Škole, administracija i opšti poslovi.
Ukupna površina korisnog prostora je 854m^2.

U školi se može naći ukupno 160-240 lica. Od toga je 20 zaposlenih, a broj učenika je promenljiv; radi se u dve smene , i nikada nije više od 120 lica u objektu.

Član 12.

Konstrukcija stepeništa na evakuacionom putu mora biti otporna prema požaru kao konstrukcija koridora evakuacije u skladu sa projektovanim stepenom otpornosti prema požaru objekta.

Zidne, plafonske i podne obloge prostora za komunikaciju koji pripadaju koridoru evakuacije, moraju biti karakteristike reakcije na požar najmanje klase A2s1d0 prema standardu SRPS EN 13501-1.
Zidne, plafonske i podne obloge koje se predstavljaju na evakuacionim putevima koji nisu obuhvaćeni stavom 1. ovog člana (npr. etažni hodnici, prolazi i sl.), a u zavisnosti od etapa evakuacije, moraju biti karakteristike reakcije na požar najmanje klase Bs1d0 odnosno Bfls1, prema standardu SRPS EN 13501-1.

- A2 – negorivi materijali sa organiskim sastojcima;
- s1 – mala količina dima;
- d0 – nema kapljica u periodu od 10 minuta.
- Bfls1 – podna obloga sa minimalnim stepenom oslobođenja dima.

Fasadni (spoljni) zid objekta mora biti izveden tako da se spreči put plamena između dve susedne etaže izvođenjem vertikalnog elementa čija je otpornost prema požaru u skladu sa usvojenim stepenom otpornosti prema požaru objekta, ispitan prema posebnom standardu sa spoljne zidove odnosno zid zavese.

Podne, zidne i plafonske obloge prostorija za komunikaciju, koje pripadaju koridoru evakuacije (sigurnosna stepeništa, predprostori, pristupi krajnjim izlazima) moraju biti negorive.

Podne obloge koje se postavljaju na delu evakuacionog puta koji ne pripada koridoru evakuacije (npr. etažni hodnici, prolazi i sl.), moraju biti klase Bfls1 prema standardu SRPS EN 13501-1.

Zidne i plafonske obloge koje se postavljaju na delu evakuacionog puta koji ne pripada koridoru evakuacije (npr. etažni hodnici, prolazi i sl.), moraju biti klase Vs1d0 prema standardu SRPS EN 13501-1.

POZICIJA I OPIS OBJEKTA

Predmetni objekat se nalazi u ulici Ognjena Price 7., u blizini centra grada. Spratnosti je P+2; u nizu je stambeno-poslovnih objekata. Izlaz je kroz dvorište na ulicu Ognjena Price ka Bulevaru Oslobođenja.

Škola poseduje sledeće celine: portirnica-prijemnica, kancelarije administracije, zbornica, učionice, biblioteka, kotlarnicu i sanitarni čvor.

Izvedene su instalacije: vodovod i kanalizacija, elektro instalacije,hidrantska mreža, gromobranska inst., telekomunikacija.

Objekat je projektovan u masivnom konstruktivnom sistemu. Temeljna konstrukcija objekta je fundirana na armiranobetonskim temeljnim trakama d=50-80cm. Ispod objekta je postavljen sloj drobljenog kamena d=10 cm, na koji je izbetonirana AB ploča d=10cm, te betonska ploča 5cm, na koju je postavljen sloj termoizolacije, cementna košuljica i završni pod.
Noseća vertikalna konstrukcija objekta su zidovi (opeka d=38cm) sa vertikalnim i horizontalnim AB serklažima.
Unutrašnji pregradni zidovi su od opeke d=25cm, odnosno opeke d=12cm.
Međuspratna konstrukcija Fert d=20cm ukrućuje konstrukciju u horizontalnom pravcu.
Krovna konstrukcija objekta je drvena, krov je složen. Krovni pokrivač je crep.
Dvorište Škole ograđeno je čvrstom betonskom ogradom popločano betonom.
Svi izlazi i prolazi u objektu su odgovarajuće širine.

Fasadni zidovi i parapeti objekta su opeka d=38cm.
Unutrašnji pregradni zidovi od opeke d=25cm, odnosno opeke d=12cm.
Podna konstrukcija izvedena je tako da se na podlozi od nabijenog tucanika izvodi betonska ploča koja je debljine 5 cm kao podloga za hidroizolaciju. Na postavljenu hidroizolaciju je postavljen sloj betona od 5 cm debljine kao zaštite za hidroizolaciju. Nakon zaštitnog sloja betona izvedena je temeljna ploča debljine prema statičkom proračunu. Na temeljnu ploču se postavlja termoizolacija preko koje se lije cementna košuljica. Podovi su obloženi parketom, osim u sanitarnim prostorijama.
Svi plafoni su horizontalne masivne konstrukcije. Finalno su malterisani, gletovani i bojeni.
Stolarija je drvo i PVC.
Zidovi i plafoni u svim prostorijama obojeni su disperzivnom bojom.

Svi konstruktivni elementi zadovoljavaju zahtevani stepen otpornosti prema požaru.

VENTILACIJA - prirodna i veštačka.
GREJANjE- na gasni kotao.
OSVETLjENjE– veštačko-led i prirodno.

Kolski ulaz na parcelu projektovan je iz ulice Ognjena Price.

ELEMENTI ZAŠTITE OD POŽARA

Objekat ima jedan izlaz, vrata su odgovarajuće širine; kapija takođe.

Objekat škole je obezbeđen sa mobilnim uređajima za gašenje požara tipa „S“, koji su raspoređeni po hodnicima objekta i postavljeni na vidna i pristupačna mesta. Objekat je obezbeđen unutrašnjom hidrantskom instalacijom. Hidrantski ormari su opremljeni standardnom hidrantskom opremom. Hidrantska instalacija se snabdeva vodom iz gradske vodovodne mreže i nema dodatni izvor snabdevanja.

Udaljenost Vatrogasno spasilačke jedinice Novi Sad od objekta je 1,4 km.
Put od VSJ Novi Sad do pravnog lica je asfaltiran, gradski put. U zavisnosti od doba dana u kojem je izbio požar, vremenskih uslova i saobraćajne gužve, prosečno vreme dolaska VSJ iznosi oko 6 minuta.
PRILAZ VATROGASNOM VOZILU ŠKOLI JE OTEŽAN !

POŽARNI SEKTOR 1 – Obrazovni objekat
POŽARNI SEKTOR 2 – Tehnička prostorija kotlarnice

3.1 Oprema za rad u objektu

Član 13.

Škola koristi sledeću opremu:
- računari,
- štampači,
- telefoni,
- kancelarijski materijal,
- stolovi i stolice.

Član 14.

Evakuacioni putevi treba da budu pregledni, bez suvišnih skretanja i bez horizontalnih i vertikalnih prepreka koje ometaju evakuaciju i pomažu širenju požara.

Ukoliko na evakuacionim putevima postoje bočne prepreke (npr. ormani u hodniku i sl.) tada se od stvarne širine poda evakuacionog puta oduzima stvarna širina prepreke.

Širina evakuacionog puta ne sme biti manja od 1 m.

Za proračun potrebnog broja evakuacionih izlaza i njihovih dimenzija važan factor je specifična propusna moć (SPM), koja predstavlja broj ljudi koji prođe kroz prolaz ili izlaz određene širine u toku 1 min.

Za procenu broja lica u prostorima različite namene u kojima borave lica primenjuje se Tabela 3. Maksimalan broj lica koja borave u prostoru odnosno objektu koji su prikazani u Tabeli 3. određuje se na osnovu površine poda te prostorije (ukupna površina poda ili slobodna površina poda) ili namenskog dela te prostorije i podatka o prosečno potrebnoj površini poda za jedno lice [m²/licu].

tabela 3:

NAMENA PROSTORA	PROSEČNO POTREBNA POVRŠINA PODA ZA JEDNO LICE [m^2/licu]
pomoćne i tehničke prostorije	28,0
aerodromski terminal preuzimanje prtljaga obrada prtljaga hol čekaonice	 1,9 28,0 9,3 1,4
objekti za okupljanja igraonice (aparati za igre na sreću) izložbene galerije i muzeji	 1,0 2,8
objekti za okupljanja sa fiksiranim sedištima	na osnovu broja sedišta
objekti za okupljanja bez fiksiranih sedišta koncentrisani prostor (samo stolice sa nefiksiranim sedištima) prostor za stajanje nekoncentrisani prostor (stolovi i stolice)	 0,65 0,46 1,4
kuglane (dozvoljeno je 5 lica po svakoj stazi uključujući 4,5 m zaletišta i dodatnih prostora)	0,65
poslovni prostori	9,3
sudnice - osim delova sa fiksiranim sedištima	3,7
spavaonice	4,6
obrazovni objekti učionice radionice i kabineti	 1,8 4,6
prostorije za vežbanje	4,6
institucionalni prostori stacionarni pacijenti nestacionarni pacijenti prostori za spavanje	 22,3 9,3 11,1
kuhinje, komercijalne	18,5
biblioteka čitaonice prostori za čuvanje knjiga	 4,6 9,3
svlačionice	4,6
trgovinski objekti prostori za skladištenje i isporuku	5,6 28,0
garaže	18,6
stambeni objekti	18,6
klizališta i bazen okolni prostor klizališta i bazena	4,6 1,0
bine	1,4
magacini	46,5

Utvrđivanje broja potrebnih prvih izlaza na putu evakuacije vrši se na sledeći način:

- Prostorije u kojima boravi do 60 lica moraju imati najmanje jedan prvi izlaz. Proračunom je utvrđeno da u školi može boraviti najviše 330 lica .

3.2 Mašinske instalacije

Član 15.

Prostorije za smeštaj kotlova i generatora toplote u objektu (kotlovi na čvrsto i tečno gorivo, gasni kotlovi i sl). mora ispunjavati sledeći uslovi:

1. zidovi i međuspratna konstrukcija prostorije moraju biti otporni prema požaru najmanje 90 minuta;
2. vrata na ulazu u prostoriji postavljaju se sa spoljne strane objekta, a u slučaju kada se u prostoriji ulazi iz objekta vrata moraju biti otporna prema požaru najmanje 90 minuta;
3. skladišni prostor za gorivo (čvrsto, tečno ili gasovito) mora se nalaziti van objekta ili u bezbednom prostoru objekta.

Komentar:
Grejanje se obavlja preko radijatora, koji su povezani na gradski gasovod, a u sklopu objekta se nalazi kotlarnica na prirodni zemni gas.

3.3 Elektroenergetske instalacije i gromobrani

Član 16.

Osvetljenje znakova za usmeravanje kretanja lica i osvetljenje podova evakuacionih puteva u hitnim slučajevima mora biti u skladu sa odredbama standarda SRPS EN 1838, SRPS EN 60598-2-22 i SRPS EN 50172, koji bliže uređuju ovu oblast.

Električni razvodi sistema, uređaja i instalacija, koji funkcionišu u režimu požara, moraju da obezbede napajanje električnom energijom u periodu koji je definisan tehničkim propisima, kojima je bliže uređena ta vrsta sistema, ali ne manje od 30 min.

Osim redovnog napajanja električnom energijom iz distributivne mreže, u objektima se mora obezbediti i rezervni izvor snabdevanja električnom energijom sledećih uređaja i sistema:

1) sigurnosne rasvete evakuacionih puteva (stepeništa, hodnici, natpisi za bržu evakuaciju i sl.);
2) uređaja za podizanje pritiska u hidrantskoj mreži, ukoliko posebnim propisom nije drugačije uređeno;
3) instalacija i uređaja za automatsko otkrivanje i dojavu požara;
4) instalacija i uređaja za gašenje požara.

Napajanje električnom energijom uređaja i sistema mora se predvideti u trajanju predviđenom za rad navedenih sistema, a u skladu sa tehničkim propisima kojima je bliže uređena ta vrsta sistema, ali ne manja od 30 minuta.

Gromobranska instalacija
Za svaki objekat, za koji se proračunom dokaže da je neophodna instalacija za zaštitu od atmosferskog pražnjenja, ista mora biti projektovana i izvedena u skladu sa odredbama propisa kojima je uređena oblast projektovanja i izvođenja ovih instalacija.

Komentar:
Objekat škole je obezbeđen instalacijom za zaštitu od atmosferskog pražnjenja u vidu Faradejevog kaveza.

3.4 Instalacija nužne rasvete i dojave požara

3.4.1 Protivpanična nužna rasveta

Član 17.

Sigurnosna rasveta, odnosno osvetljenje znakova za usmeravanje kretanja lica, osvetljenje evakuacionih puteva, osvetljenje prostorija za boravak lica površine veće od 60m^2 (izuzev prostorija za stanovanje) mora biti u skladu sa odredbama standarda SRPS EN 1838, SRPS EN 60598-2-22 i SRPS EN 50172, koji bliže uređuju ovu oblast.

Komentar: U objektu pravnog lica ne postoji instalirana protivpanična nužna rasveta.

3.4.2 Instalacija uređaja za automatsko otkrivanje i dojavu požara

Kometntar: Objekat pravnog lica ne poseduju sisteme ručne i automatske dojave požara.

3.5 Oprema za gašenje požara

3.5.1 Mobilni aparati za gašenje početnog požara

Član 18.

Mobilni aparati za gašenje početnog požara se nalaze u objektu pravnog lica i postavljeni su na vidljiva i pristupačna mesta.

Poslodavac je dužan u skladu sa članom 43. Zakona o zaštiti od požara *(„Sl. glasnik RS, broj 111/2009, 20/2015, 87/2018 i 87/2018 – dr. zakoni.)* instalacije i uređaji za automatsko otkrivanje i dojavu požara, gašenje požara, detekciju eksplozivnih i zapaljivih gasova, instalacije u zonama opasnosti od eksplozije, instalacije za odvođenje dima i toplote, instalacije hidrantske mreže za gašenje požara, kao i mobilni uređaji za gašenje požara moraju se održavati u ispravnom i funkcionalnom stanju, sprovođenjem odredbi tehničkih propisa, standarda i uputstava proizvođača.

Poslodavac je dužan da u skladu sa članom 44, stav 1 kontroliše instalacije i uređaje (ispravnost instalacija i uređaja za automatsko otkrivanje i dojavu požara, gašenje požara, detekciju eksplozivnih i zapaljivih gasova, instalacija u zonama opasnosti od eksplozije, instalacija za odvođenje dima i toplote, instalacija hidrantske mreže za gašenje požara, kao i mobilnih uređaja za gašenje požara mora se kontrolisati na svakih šest meseci od strane ovlašćenog pravnog lica.

tabela 4: ručno prenosni aparati za gašenje početnog požara

PRAVNO LICE	TIP	BROJ APARATA
Škola	PRAH (S)	5 aparata tipa „S9A“
		1 aparat tipa „CO2-5“

3.6 Određivanje pot-rebnog broja aparata za gašenje požara

Član 19.

U poslovnom prostoru pravnog lica određen je broj mobilnih aparata za gašenje početnog požara u skladu sa tehničkim propisima i upustvima proizvođača uređaja i opreme, u skladu sa članom *58. Pravilnika o tehničkim normativima za zaštitu od požara stambenih i poslovnih objekata i objekata javne namene („Sl. glasnik RS“, br. 20/2019),* i na osnovu tehničke preporuke proizvođača.

Najveća udaljenost između mesta na kojem je smešten mobilni uređaj za gašenje požara i mesta na kojem se može zateći osoba u slučaju požara ne sme biti veća od 20 m.

3.6.1 Instalacija hidrantske mreže za gašenje požara

Član 20.

Komentar: Objekat je obezbeđen hidrantskom instalacijom za gašenje požara. U objektu škole postoji ukupno 2 unutrašnja zidna hidranta.. Hidrantski ormari se nalaze u hodnicima objekta. Instalacija se snabdeva vodom iz gradske vodovodne mreže.

Poslodavac je dužan u skladu sa članom 43. Zakona o zaštiti od požara *(„Sl. glasnik RS, broj 111/2009, 20/2015, 87/2018 i 87/2018 – dr. zakoni.)* instalacije i uređaji za automatsko otkrivanje i dojavu požara, gašenje požara, detekciju eksplozivnih i zapaljivih gasova, instalacije u zonama opasnosti od eksplozije, instalacije za odvođenje dima i toplote, instalacije hidrantske mreže za gašenje požara, kao i mobilni uređaji za gašenje požara moraju se održavati u ispravnom i funkcionalnom stanju, sprovođenjem odredbi tehničkih propisa, standarda i uputstava proizvođača.

Poslodavac je dužan da u skladu sa članom 44, stav 1 kontroliše instalacije i uređaje (ispravnost instalacija i uređaja za automatsko otkrivanje i dojavu požara, gašenje požara, detekciju eksplozivnih i zapaljivih gasova, instalacija u zonama opasnosti od eksplozije, instalacija za odvođenje dima i toplote, instalacija hidrantske mreže za gašenje požara, kao i mobilnih uređaja za gašenje požara mora se kontrolisati na svakih šest meseci od strane ovlašćenog pravnog lica.

3.7 Putevi, prolazi, platoi i slični prilazi objektima

Član 21.

Svakom stambenom, poslovnom i javnom objektu mora se obezbediti pristupni put izgrađen u skladu sa propisom kojim je uređena ova oblast.

Pristupni put iz stava 1. ovog člana mora biti uvek slobodan i na njemu nije dozvoljeno parkiranje i zaustavljanje drugih vozila, niti postavljanje bilo kojih drugih prepreka koje ometaju vatrogasnu intervenciju.

Član 22.

Kontrola i održavanje uređaja i instalacija iz člana 15,16,17,18 i 20. ovih Pravila mora se vršiti u skladu sa tehničkim propisima i uputstvima proizvođača, od strane ovlašćenog odgovornog lica za ove poslove, na sledeći način:

1) **aparati za gašenje požara** – provera ispravnosti (servisiranje) svakih 6 meseci, ispitivanje posuda aparata sa prahom "S" na hladan vodeni pritisak svake 2 godine i ispitivanje čeličnih boca aparata sa komprimiranim gasovima na hladan vodeni pritisak (CO_2) svakih 5 godina; svaki aparat mora imati kontrolnu nalepnicu na kojoj su upisani tehnički podaci o aparatu i kontrolnim pregledima;

2) **rasveta za evakuaciju u slučaju požara** – Interna provera ispravnosti svakih 3 meseca;

Funckionalna provera ispravnosti protivpanične nužne rasvete svakih 6 meseci (stručni nalaz);

3) **gromobranska instalacija** – periodična kontrola i merenje otpora zavisi od nivoa zaštite. Stručni nalaz o ispitivanim gromobranskim instalacijama raditi u zavisnosti od nivoa zaštite koji je projektant naveo u projektu električnih instalacija i atmosferskog pražnjenja.

Ispitivanje se obavlja u skladu sa standardom SRPS EN 62305-3:2017. (*tabela 5).*

tabela 5: vremenski periodi pregleda instalacija atmosferskog pražnjenja

Nivo zaštite	Vizuelni pregled godina	Kompletan pregled godina	Kompletan pregled[a,b] kritičnih sistema godina
I i II	1	2	1
III i IV	2	4	1
a – Sisteme zaštite od atmosferskog pražnjenja koji se koriste u primenama koje obuhvataju objekte u kojima postoji rizik od eksplozije, treba vizuelno pregledati svakih 6 meseci. Električno ispitivanje instalacije treba obavljati jednom godišnje. Prihvatljiv izuzetak od godišnjeg pregledanja bilo bi obavljanje ispitivanja svakih 14 do 15 meseci, tamo gde se smatra da je dobro meriti otpornost uzemljenja u različita doba godine kako bi se video uticaj cezonskih promena. **b** - Kritični sistemi mogu obuhvatati objekte koji sadrže osetljive unutrašnje sisteme, kancelarije, trgovačke zgrade ili mesta gde može biti prisutan veliki broj ljudi.			

4) **hidrantska instalacija –** periodično funckionalno ispitivanje svakih 6 meseci;

5) **električne instalacije i uređaji niskog napona** – redovna kontrola svake 3 godine (ukoliko je namenom objekta određeno druačije), uključujući i kontrolu statičkog elektriciteta; Stručni nalaz o ispitanim električnim instalacijama važi 3 godine.

6) **ventilacioni sistem** – pregled i čišćenje svaka tri meseca meseca;

7) **ormarići za pružanje prve pomoći** – Na osnovu „*Pravilnika o načinu pružanja prve pomoći, vrsti sredstava i opreme koji moraju biti obezbeđeni na radnom mestu, načinu i rokovima osposobljavanja zaposlenih za pružanje prve pomoći*“, *(„Sl. glasnik. RS“, broj. 109/16*):

U zidnom ormariću ili prenosivoj torbi za pružanje prve pomoći moraju se nalaziti sredstva i prema koja su za to namenjena, a naročito:

- sterilna kompresa od gaze – pojedinačno pakovanje 10 x 10 cm (5 kom.);
- sterilna gaza po 1/4 m – pojedinačno pakovanje 80 x 25 cm (5 kom.);
- sterilna gaza po 1/2 m – pojedinačno pakovanje 80 x 50 cm (5 kom.);
- sterilna gaza po 1 m – pojedinačno pakovanje 80 x 100 cm (5 kom.);
- kaliko zavoj 10 cm x 5 m (5 kom.);
- kaliko zavoj 8 cm x 5 cm (5 kom.);
- lepljivi flaster na koturu 2,5 cm x 5 m (2 kom.);
- lepljivi flaster sa jastučićem (1 kutija);
- trougla marama veličine 100 x 100 x 140 cm (5 kom.);
- igla sigurnica (5 kom.);
- makaze sa zaobljenim vrhom (1 kom.);
- rukavice za jednokratnu upotrebu, par (5 kom.);
- pamučna vata, 100 g (2 kom.);
- nejodno antiseptičko sredstvo za kožu, 100 ml (1 kom.);
- specifikacija sadržaja (1 kom.).

Pored sredstava i opreme u zidnom ormariću ili prenosivoj torbi mora se nalaziti i Upustvo i postupci za pružanje prve pomoći, a isti moraju biti istaknuti u prostorijama poslodavca na vidnom i lako uočljivom mestu. Zidni ormarić mora da bude smešten na lako dostupnom mestu, kome je pristup poznat i omogućen svakom zaposlenom. Na spoljašnjoj strani ormarića mora da se nalazi znak crvenog krsta.

Na zidnom ormariću mora da bude označena:

- adresa i broj telefona najbliže službe hitne pomoći i zdrastvene ustanove;
- adresa i broj telefona zdrastvene ustanove koja pruža specifične usluge za pojedine povrede (npr. Centar za trovanja, centar za opekotine itd.);

- brojevi telefona najbliže policijske stanice i vatrogasne službe;
- brojevi telefona i imena zaposlenih određenih i osposobljenih za pružanje prve pomoći.

8) **kontrole i funkcionisanje probe rada stabilnih instalacija za dojavu požara** - stabilne instalacije za dojavu požara, vrše se periodični pregledi: dvomesečni, godišnji i petogodišnji uz vođenje odgovarajuće evidencije o izvršenim pregledima. Navedeni pregledi se izvode os strane stručnog i ovlašćenog servisera;

9) **kontrola protivpožarnih klapni, protiv požarnih vrata i zavesa** – jednom godišnje, od strane ovlašćenog servisera i internu kontrolnu iste uz vođenje odgovarajuće evidencije, svaka dva meseca;

10) **čišćenje protiv požarnih klapni u sistemima ventilacije** - jedanput u 6 meseci;

11) **drugi uređaji -** električni uređaji (radio, TV, računari, štednjaci, frižideri, zamrzivači, ventilatori) - održavanje i popravka uređaja i instalacija u slučaju kvara u skladu sa tehničkim propisima i uputstvima proizvođača - odgovorni svi zaposleni koji koriste te uređaje.

4. ZAŠTITA OD POŽARA U ZAVISNOSTI OD NAMENE OBJEKTA SA POTREBNIM BROJEM LICA OSPOSOBLJENIH ZA OBAVLJANJE POSLOVA ZAŠTITE OD POŽARA

Član 23.

Privredno društvo odnosno drugo pravno ili fizičko lice, koje je vlasnik odnosno korisnik objekta ili zemljišta sa izvesnim rizikom od izbijanja požara razvrstava se **u treću kategoriju** ugroženosti od požara (u daljem tekstu: subjekat u trećoj kategoriji) i obavezno je da organizuje sprovođenje preventivnih mera zaštite od požara sa potrebnim brojem lica stručno osposobljenih za sprovođenje mera zaštite od požara i obezbedi adekvatnu opremu i uređaje za gašenje požara.

4.1 Posebne mere zaštite od požara

Član 24.

Znakovi upozorenja na koje treba obratiti pažnju:

- treperenje ili smanjenje svetla;
- miris plastike koja se topi;
- promena boja izolacije na električnim priključnicama i kablovima;
- ponavljanje pregorevanja osigurača;
- izlazni putevi iz objekata moraju se održavati slobodnim i nezakrčenim da bi u svakom momentu bili slobodni za prolaz zaposlenih i ljudi koji se zateknu u objektu;
- odgovarajućim znacima upozorenja, zabrane i obaveštenja podsetiti zaposlene i ljude koji se nađu u objektu po potrebi POŠTOVANJE MERA ZAŠTITE OD POŽARA;
- zaposleni u kuhinji su dužni da se na kraju radnog vremena pranjem odstrane naslage sa ploča šporeta, taložnika masnoća, filtera u haubama za prikupljanje masnoća, očistiti slivnike od masti i posude za sakupljanje masti iznesu i isprazne iz u određenu posudu;
- nakon završetka radnog vremena u kancelarijam, kabinetima, učionicama i pomoćnim prostorijama (koje se koriste u dnevnom radu) obavezno je da se;
- isključi osvetljenje i elektro-uređaji koji su korišćeni u radnom vremenu;
- otpad iz kanti za otpatke odnese u kontejner.

4.1.1 Preventivne mere zaštite od požara za skladištenje robe

Član 25.

- skladištenje se mora vršiti isključivo u za to označenom prostoru, odnosno u za to posebno predviđenim objektu ili prostorima-magacinima u zavisnosti od uskladištene materije u skladu sa važećim propisima i standardima, s tim što se posebno vodi računa da se obezbede nesmetani prolaz (požarni putevi) i odgovarajuće rastojanje uskladištenog materijala od izvora toplotne energije;
- uskladištenje robe, potrošnog i drugog materijala i ambalaže u magacinima mora se vršiti prema važećim propisima;
- u skladištu-pogonu je zabranjeno dolivanje maziba i goriva u vozila, kao i punjenje rukovanje akumulatorima;
- kartonska ambalaža, otpadni papiri i lako zapaljivi materijali moraju se uklanjati iz objekta i smeštati tako da ne mogu izazvati ili proširi požar;
- na nužnim svetlima se postavljaju i strelice koje obeležavaju pravac kretanja u slučaju potrebe za napuštanjem prostora;
- prostor skladištenja se obeležava natpisima koji treba da ukažu na vrstu uskladištene materije kao i sa natpisom „*ZABRANJENO PUŠENJE* i *UPOTREBA OTVORENOG PLAMENA*“, „*ZABRANJENA UPOTREBA ALATA KOJI VARNIČI*“ i „*ZABRANJEN PRISTUP NEZAPOSLENIM LICIMA*“. Pored ovih natpisa moraju se postaviti i *UPUSTVA O POSTUPANJU* sa pojedinim materijama u skladu sa propisima za pojedine vrste uskladištenih materija;
- čišćenje i izbacivanje otpadaka iz prostorija mora se vršiti svakodnevno;
- električna instalacija u prostorijama mora biti izvedena u skladu sa određenim važećim propisima o električnim postrojenjima na nadzemnim mestima ugroženim od eksplozivnih smeša (u zavisnosti od temperature klase i eksplozivnih grupa);
- svakodnevno u toku smene vršiti čišćenje naslaga prašine sa svih uređaja mašina i svih prostorija (gde nema ventilacije, odnosno klimatizacije), kako bi se smanjile opasnosti od izazvanog požara i njegovog širenja.

4.1.2 Preventivne mere zaštite od požara za administrativne poslove

Član 26.

- svi prolazi unutar prostorija moraju biti slobodni;
- otpaci od hartije i drugog zapaljivog materijala moraju se odlagati u odgovarajuće posuđe;
- pušenje je zabranjeno u svim prostorijama, osim u prostoriji predviđenoj za to;
- zabraniti upotrebu električnih rešoa i drugih grejnih tela izvan prostora za potrebe kuhinje;
- dokumentaciju kao i sav arhivski materijal odlagati i uredno složiti.

4.1.3 Održavanje opreme za gašenje požara

Član 28.

- prilazi i putevi do ručnih aparata za gašenje početnog požara i hidrantskih ormara za gašenje požara, moraju uvek biti slobodni i prohodni za nesmetan prilaz;
- prostor oko spoljnih hidranata mora biti uvek slobodan i nezakrčen;

- vršiti redovan pregled broja i raspodela aparata i po potrebi uskladiti broj aparata za gašenje početnog požara sa potrebnim rasporedom;
- mesta gde se u objektu nalaze vatrogasne sprave vidno su označene posebnim oznakama;
- obučiti sve zaposlene radnike za rukovanje i upotrebu hidranata i hidrantske opreme kao i za rukovanje i upotrebu aparata za gašenje požara.

4.1.4 Održavanje elektro instalacija

Član 29.

- izvršenim pregledima u bilo kom obimu ili vremenu na elektroinstalacijama (merenja uzemljenja, izvršeni radovi i sl.), obavezno otvoriti evidencionu knjigu koju je potrebno čuvati na pogodnom mestu i na zahtev nadležnog organa inspekcije staviti na uvid;
- vršiti redovnu proveru i ispravnosti akumulatorskih baterija za potrebe rezervnog napajanja nužne rasvete, automatskih sistema za dojavu požara i gasa;
- posebnu pažnju treba posvetiti sigurnosnoj zaštiti od preopterećenja i prekomernog zagrevanja;
- elektroinstalacije i uređaje na električni pogon redovno pregledati, nedostatke odmah uklanjati, a o tome voditi redovnu knjigu evidencije;
- u svim radnim prostorijama i prostorima predmetnog objekta treba izvršiti ispitivanje otpora izolacije i indirektnog napona na dodir električne instalacije, koje obavlja ovlašćena ustanova u skladu sa propisima;
- opterećenje u skladu sa namerom i izvedbom;
- koristiti **SAMO ORIGINALNE UMETKE ZA TOPLJIVE OSIGURAČE**;
- paziti na pregrejavanje utičnica ili produžnog kabla zbog jakih potrošača.

4.1.5 Preventivne i druge mere obavezne za redovnu primenu

Član 30.

- periodična teorijska i praktična obuka radnika iz oblasti zaštite od požara;
- obučiti sve zaposlene radnike za rukovanje i upotrebu aparata za gašenje požara;
- pružanje prve pomoći, samozaštiti i spasavanju ljudi.

4.1.6 Evakuacioni putevi i spoljni putevi u neposrednoj okolini objekta

Član 31.

- zabraniti parkiranje vozila van obeleženog parkinga;
- omogućiti nesmetan prilaz vatrogasnim u slučaju potrebe;
- u saradnji sa opštinskim službama, na prilaznim putevima sprovesti blagovremeno čišćenje snega i snežnih nanosa;
- zelene površine redovno održavati i zalivati da bi se sprečilo sušenje;
- prilazni putevi, ulazi, izlazi, prolazi i stepeništa u objektu, moraju biti uvek slobodni za nesmetan prolaz;
- da bi se vatrogasni pristupi u određenu trenutku mogli koristiti u svrhu kojoj su namenjeni, potrebno je:
- da budu vidljivo označeni oznakama;

- da se na površinama koje se nalaze između spoljnih zidova i građevina i površina za operativni rad vatrogasnih vozila ne postavljaju građevinske prepreke ili zasađuju visoki drvoredi koji sprečavaju slobodan manevar vatrogasne tehnike;
- da na površinama koje su isključivo namenjene za rad s vatrogasnom tehnikom, budu postavljenje rampe ili druge oznake, kako bi se sprečio dolazak drugih vozila, da budu stalno prohodni u punoj svojoj širini;
- ako prethodno nije osigurano, vatrogasci mogu, bez obaveze pitanja odmah ukloniti sve postojeće prepreke. Sav rizik preduzimaju osobe koje su zaprečile vatrogasni pristup.

4.1.11 Opšti postupci u slučaju požara

Član 32.

- zaposleni koji su se zatekli u neposrednoj blizini mesta požara dužni su da pristupe gašenju požara prema postupku koji je uvežban za vreme redovne periodične obuke;
- prilikom gašenja požara, bez obzira na mesto njegovog nastanka, radnici su dužni da se pridržavaju sledećih opštih prinsipa i postupaka;
- gašenju požara prvi pristupaju radnici koji su se zatekli u neposrednoj blizini mesta nastanka požara, bez obzira da li je u pitanju njihobo radno mesto ili ne;
- pristupiti gašenju požara odmah, bez odlaganja;
- u slučaju da je nemoguće savladati požar postojećim sredstvima u početnoj fazi, alarmirati vatrogasnu jedinicu;
- požar gasiti aparatima za gašenje početnih požara, ili adekvatnim sredstvom koje se može naći pri ruci. Koristiti samo podesna sredstva za gašenje;
- prilikom gašenja požara po mogućstvu nastojati da se prilikom intervencije pravi što manje dodatne štete;
- isključiti napajanje električnom energijom momentalno, na glavnoj sklopki, tamo gde je to moguće;
- u slučaju da je nemoguće isključiti dovod struje, električne instalacije pod naponom gasiti isključivo podesnim sredstvima za gašenje požara (S aparati);
- svaki požar predstavlja stresnu situaciju u kojoj se pojedinci teško snalaze. Gašenju požara se mora prići energično, ali bez stvaranja nervoze ili nepotrebne panike. Pojedicne koji eventualno podlegnu panici odstraniti što dalje od mesta požara;
- evakuisati sva ugrožena lica na bezbedno mesto;
- požar po mogućstvu ugasiti u njegovoj najranijoj fazi. Ukoliko to nije moguće, lokalizovati ga do dolaska pojačanja i to uklanjanjem zapaljivih i gorivih predmeta iz neposredne okoline požara.

1.1.12 Preventivne mere u postrojenjima na gasnoj instalaciji

- Zabranjeno raditi sa otvorenim plamenom;
- Zabranjeno pušenje;
- Zabranjeno raditi sa alatom i uređajima koji mogu izazvati varnicu;
- Zabranjeno odlaganje zapaljivih materijala;
- Zabranjeno držanje materijala koji su podložni samozapaljenju;
- Masne krpe i pucvale se moraju u toku rada, kao i posle rada redovno skupljati i držati u odgovarajućim posudama;
- Postaviti potreban broj aparata za gašenje početnih požara na vidnim i pristupačnim mestima u skladu sa rasporedom datim na crtežima u grafičkom prilogu;
- Obučiti sve zaposlene radnike za rukovanje i upotrebu aparata za početnog gašenje požara;

- U cilju zaštite od požara na gasnoj instalaciji postavljene su protivpožarne slavine;
- Rasporedom i rukovanjem zapornih organa moraju se upoznati radnici obezbeđenja kao i nadležna vatrogasna služba;
- Na odgovarajuća mesta moraju biti postavljeni znaci upozorenja: (OPASNOST OD IZBIJANJA POŽARA, OPASNOST OD EKSPLOZIJE, ZABRANJENA UPOTREBA OTVORENE VATRE I ZABRANJENO PUŠENJE);
- Razraditi detaljna uputstva i planove za rad na gasnoj mreži;
- Uputstvima razraditi sve postupke za rad i redosled obavljanja radnih operacija kod redovne kontrole, ispitivanje, održavanja, i za slučaj vanrednih događaja;
- Planovima utvrditi dinamiku rada na pojedinim delovima gasne mreže (obilazak, kontrolu, ispitivanje i dr.) pri čemu ispitivanje gasne mere vršiti (radnim medijumum jednom u dve godine);
- Povremeno vršiti detekciju prostora gde se koristi prirodni gas, detekciju MRS jedanput nedeljno,a šaht jednom mesečno;
- Uputstvo o rukovanju i održavanju gasne kotlarnice mora se postaviti na vidno mesto u kotlarnici. Sastavni deo Uputstva o rukovanju i održavanju gasne kotlarnice čini Uputstvo o rukovanju gasnom ložišnom instalacijom.
- U kotlarnici zabraniti ulaz nezaposlenima lima, držanje predmeta ili sredstava koje povećavaju opasnost od požara ili eksplozije, a postaviti sledeća jasno uočljiva upozorenja i oznake: “EXIT / IZLAZ” i “KOTLARNICA – NEZAPOSLENIMA ULAZ ZABRANJEN”.
- Jasno obeležiti sve zaporne organe, osigurati ih od neovlašćenog korišćenja, a manipulaciju poveriti samo stručnim licima;
- Posebnu pažnju posvetiti kontroli efikasnosti prirodne ventilacije u kotlarnici, odnosno zabraniti zatvarnja fiksnih otvora i žaluzina za ventilaciju;
- Nakon korišćenje kotlovsko postrojenje isključiti, a prekinuti dovod gasa zatvaranjem PP slavine;
- Dimnjak kotla redovno čistiti od produkata sagorevanja i o tome voditi evidenciju;

1.1.13 Gašenje požara na instalacijama prirodnog gasa

U slučaju požara na gasnim instalacijama ili uređajima na prirodni gas, do dolaska vatrogasne jedinice, angažovaće se radnici zaduženi za rukovanje kotlarnicom i gasnom instalacijom, a koji su upoznati sa mogućim opasnostima i položajima protivpožarnih ventila i slavina. Zatvaranje protivpožarnih slavina ispred MRS (merno-regulacione stanice) obaviće, po pravilu, dežurna ekipa distributera gasa. Po prijemu obaveštenja o događaju, distributer je dužan da formira ekipu za intervenciju, koja se upućuje na mesto događaja.
Ako je požar nastupio na gasnoj instalaciji ili objektu u kome postoji gasna instalacija i oprema, do dolaska vatrogasne jedinice, treba najpre formirati zone zatvaranja, zatvaranjem protivpožarnih slavina na gasnoj instalaciji.

Formiranu zonu zatvaranja je potrebno rasteretiti od “zarobljenog” gasa, njegovim ispuštanjem u atmosferu na bezbednom odstojanju od mesta požara i uz preduzete mere bezbednosti.

Ako je na gasnoj instalaciji došlo do havarije, odnosno pojave nekontrolisanog isticanja gasa, neophodno je odmah širi prostor mesta havarije obeležiti, zabraniti saobraćaj u njemu, kretanje i zadržavanje lica.

U konkretnom slučaju može se formirati zona zatvaranja zatvaranjem protivpožarne slavine iza MRS i zone ispred MRS, pri čemu je obuhvaćena i sama merno-regulaciona stanica.

Treba napomenuti da ispred svakog gasnog trošila postoji ugrađena kuglasta slavina (zaporni organ), tako da se uređaji mogu selektivno isključivati, ako se ukaže potreba.

Požare na gasnoj instalaciji gasiti isključivo podesnim sredstvima za gašenje tj. suvim prahom ili ugljen-dioksidom. Vodu nikako ne treba upotrebljavati, sem za mehaničko uklanjanje plamena. Voda iz hidranata se koristi za hlađenje zidova prostorije ili predmeta koji još nisu zahvaćeni požarom.

Dolaskom vatrogasne jedinice, svi zaposleni koji su učestvovali u gašenju požara stavljaju se pod

komandu komandira jedinice i izvršavaju njegova naređenja u daljoj akciji gašenja požara. Istovremeno, jedan od radnika izveštava komandira vatrogasne jedinice i akcije gašenja o mestu i intenzitetu požara kao i o uzroku, ukoliko je uzrok poznat. Zaposleni treba da usmeravaju i upućuju radnike vatrogasne jedinice i distributera na mesto akcidenta.
Ukoliko se požar toliko brzo rasplamsava, da za kratko vreme zahvati velike površine, što može dovesti do rušenja konstrukcije ili zidova objekata a time i izazvati materijalne štete većih razmera, kao i povređivanje radnika, potrebno je i izvestiti hitnu pomoć na telefon 194.

4.1.1 Gašenje požara zapaljivih tečnosti

S obzirom na veliku kaloričnu moć goriva, prisutno je intenzivno zračenje toplote, što otežava intervenciju i uslovljava gašenje požara sa veće udaljenosti. Iz ovih razloga, preporučuje se upotreba zaštitnih odela i druge zaštitne opreme. Prilikom požara sirove nafte, treba obratiti pažnju na ,ogićnost eksplozivnog izbacivanja tečnosti iz zapaljenog rezervoara koja je posledica prisustva vode u sirovoj nafti, pri čemu kod sagorevanja raste sadržaj parne faze u unutrašnjosti zapaljive tečnosti, tj. usled zagrevanja, voda prelazi u paru. Posebnu pažnju treba obratiti na činjenice da su ivice metalnih posuda ili rezervoara zagrejane. Ovo uslovljava da se požar ponovo pojavi na ivici rezervoara, ukoliko se koristi prah ili ugljen-dioksid.
Zapaljive tečnosti se gase ugljendioksidom, prahom ili vodenom maglom. Pri izlivanju tečnih goriva, razdvajanje zapaljenog goriva od ostatka goriva se radi posipanjem peska. Za hlađenje rezervoara u kojima se nalaze zapaljive tečnosti se koristi voda.

1.2 Ostale bezbednosne mere

Član 33.

U cilju otklanjanja uzroka požara, sprečavanja izbijanja, širenja i gašenja požara, spasavanja ljudi i imovine ugroženih požarom u prostoru objekta preduzeti sledeće bezbednosne mere:

1. uređaji, oprema i sredstva namenjena za gašenje požara postavljaju se vidna i pristupačna mesta i mogu se koristiti samo za potrebe lokalizovanja i gašenja požara. Mesta na kojima se nalaze vatrogasne sprave moraju biti vidno označena. Uređaji, oprema i sredstva za gašenje požara održavaju se u ispravnom stanju i o tome se vodi evidencija;
2. sistem za ventilaciju, (ako se u kuhinji priprema hrana, termički obrađuju namirnice) kojim se pare masnoća iz kuhinje odvode van objekta, redovno pregledati i nataloženje masnoće uklanjati najmanje svaka tri meseca (može biti i češće u zavisnosti od dinamike rada kuhinje);
3. regulacione i zaštitne termostate na kuhinjiskim uređajima redovno održavati, zabraniti upotrebu uređaja ako je termostat neispravan;
4. prenosne uređaje za pripremu hrane, koji nisu spojeni sa ventilacijskim odvodom koristiti samo ako imaju mali izvor toplote koji se lako može ugasiti;
5. prenosne uređaje za pripremu hrane, koji nisu spojeni sa ventilacijskim odvodom koristiti samo ako imaju mali izvor toplote koji se lako može ugasiti;
6. zabranjeno je unošenje i korišćenje lako zapaljivih i eksplozivnih materija;
7. zabranjeno je upotreba termičkih uređaja (rešoa, grejalica TA peći i dr.) bez pismenog odobrenja lica zaduženog za obavljanje poslova zaštite od požara ili odgovornog rukovodioca;
8. zabranjeno je skladištenje – ostavljanje materijala i ambalaže u hodnicima, stepeništu i pored vrata (ulaz-izlaz);

9. električni uređaji koji se koriste pri radu moraju biti pod kontrolom zaposlenog od momenta uključenja do momenta isključenja;
10. gorivi materijali (papirni, ambalaža) moraju da budu udaljeni od prekidača i rasvetnih tela najmanje 50cm;
11. ispred razvodnih elektro-ormana zabranjeno je postavljanje opreme ili dokumentacije koji onemogućavaju normalan pristup u slučaju potrebe;
12. prilikom izvođenja radova zavarivanja, rezanja ili lemljenja moraju se primeniti odgovarajuće pravne norme koje regulišu ovu problematiku;
13. električne, toplotne, gromobranske, vodovodne, kanalizacione i druge instalacije i uređaje u objektu neophodno je održavati u ispravnom stanju i redovno kontrolisati njihovu ispravnost;
14. zabranjeno je pušenje u svim prostorijama i dvorištu objekta;
15. na putevima, prolazima koji su predviđeni za prolaz vatrogasnih vozila ili evakuaciju ljudi i imovine ugroženih požarom nije dozvoljeno postavljati zapreže;
16. pri projektovanju i izvođenja radova na adaptaciji i rekonstrukciji školskog prostora, ugradnji uređaja i opreme, eksplotaciji i održavanju prostora, primenjuju se Zakonom propisani termički normativi i standardi za zaštitu od požara.

5. PLAN EVAKUACIJE I UPUTSTVA U SLUČAJU POŽARA

Član 34.

Subjekti u prvoj, drugoj i trećoj kategoriji ugroženosti od požara moraju imati Plan evakuacije i uputstva za postupanje u slučaju požara, koji moraju biti istaknuti na vidljivom mestu.

Subjekti u trećoj kategoriji ugroženosti od požara Plan evakuacije i uputstva za postupanje u slučaju požara donose u skladu sa Pravilima zaštite od požara.

Plan evakuacije i upustva za postupanje u slučaju požara za poslovne objekte pravnog lica čini sastavni deo ovih Pravila. Na planu evakuacije su ucrtani svi paramteri koji trebaju da se nalaze na šemi (položaj ručno prenosnih aparata za gašenje požara, zidnih hidranata, opreme, razvodnih tabli, protivpaničnih nužnih rasveta itd...)

Plan evakuacije i Uputstvo za postupanje u slučaju požara moraju biti stalno istaknuti na vidljivom mestu u objektu pravnog lica, u skladu sa članom *27a. Zakona o zaštiti od požara („Sl. Glasnik RS", broj. 111/2009, 20/2015, 87/2018 i 87/2018 – dr. zakoni).*

Član 35.

Evakuacioni putevi, smerovi kretanja i izlazi na osnovama za svaki deo objekta, kao i pojedine delove prostora u objektima su dati grafičkom dokumentacijom. Rukovodioci evakuacije i spasavanja dužni su da prate i vrše koordinaciju, sa obzirom na razvoj događaja izdaju naređenja drugim zaposlenima za preduzimanje posebnih mera i preuzimanje posebnih mera poesbno kada evakuacija nije izvedena u celosti. Nakon dolaska vatrogasaca pored gašenja požara oni preuzimaju poslove evakuacije i spasavaju ugrožene. U slučaju neposredne ugroženosti učenika i zaposlenih, nastale usled požara, eksplozija i drugih akcidenata, evakuacija se sprovodi po sledećim fazama:

- Pripreme za evakuaciju,
- Selektivna evakuacija i
- Totalna evakuacija.

Pripremna evakuacija

Pripremna evakuacija obuhvata okupljanje zaposlenih, izdavalje potrebnih naređenja osoblju koji je zadužen za sprovođenje iste, pripremu materijalno-tehničkih sredstava koja su potrebna za iznošenje i transport. Ako na delu objekta gde je potrebno izvršiti evakuaciju nema dovoljno osoblja, angažuje se osoblje iz drugih delova zgrade ili od pripadnika vatrogasno spasilačke jedinice.

Selektivna evakuacija

Ona se vrši u delovima objekta koji su neposredno ugroženi ili se očekuje njihova ugroženost. Ona obuhvata samo pojedine delove zgrade koji su neposredno ugroženi. Rukovodilac evakuacije je Direktor, zaposleni sa posebnim ovlašćenjima ili komandir na intervenciji. On izdaje naređenje koja sadrže: vreme početka evakuacije, pravac kretanja, bezbedno mesto za evakuisanje, mesto važnih i vrednih materijalnih stvari, vreme završetka evakuacije. Vreme trajanja procesa evakuacije čini zbir vremena trajanja sledećih pojedinih etapa: napuštanje prostorije u kojoj se nalaze lica ugrožena požarom, kretanje lica kroz koridore ka izlazima, kretanje lica van zgrade do zbornog mesta. Evakuacija se izvodi preko unutrašnjih saobraćajnica, stepeništa, hodnika, prolaza i holova. Najnepovoljnije je evakuisanje osoba sa poslednjih spratova. Rukovodilac evakuacije treba da oceni našin evakuacije hodnikom, stepeništem ili preko prozora sa spođne strane zgrade ako je moguće. Rukovodioci evakuacije takođe sprečavaju širenje panike i dužni su da očuvaju red i disciplinu. Evakuisane osobe idu na zborna mesta van objekta.

Totalna evakuacija

Totalna evakuacija nastaje prerastanjem iz selektivne evakuacije, odnosno kada rukovodilac intervencije sa Direktorom i drugim odgovornim licima, utvrde da je ceo objekat neposredno ugrožen. Spasavanje povređenih lica treba vršiti oprezno jer zbog nestručnosti (prelomi, trovanje) stanje istih može da se pogorša. Lakše povređenim licima treba odmah pružiti pomoć, a za teže povređene obezbediti hitnu pomoć i prevoženje do zdravstvene ustanove. Ako nastaje panike rukovodilac evakuacije treba pomoću megafona ili slišnih uređaja da umiri panične osobe, zbog panike može doći do dodatnog povređivanja. U požarno obuhvaćenom prostoru uvek se prvo spasavaju ljudi, pa onda ako je moguće materijalna dobra od važnosti i uklanjanje eksplozivnih i zapaljivih materija jer mogu da izazovu još veću katastrofu. Direktor je dužan da obezbedi vežbe evakuacije i da uputi učenike i profesore na našin evkuacije. Kroz te vežbe bira izvršioce evakuacije. Vredna materijalna dobra se iznose van ugroženog prostora i fizički se obezbeđuju.

Spasavanje

Kada proces evakuacije nije sproveden do kraja onda se pristupa spasavanju preostalih osoba, osoba koje su ostale u ugroženom prostoru. Spasavanje mora biti brzo i efikasno. Kod spasavanja učestvuju:

- Sve osobe koje određuju rukovodioci evakuacije i spasavanja,
- pripadnici profesionalne jedinice i
- stručne osobe drugih preduzeća.

Rukovodioci evakuacije i spasavanja u okviru svog delokruga rada utvrđuju: koliko je osoba ugroženo i gde se nalaze, da li je nastupila panika, kakva još opasnost preti i koji su putevi za evakuaciju neprohodni. Takođe određuju i koja su lična i kolektivna sredstva zaštite potrebna za zaposlene koji učestvuju u ovoj akciji. Do dolaska vatrogasne jedinice se koriste vlastita sredstva ako ona postoje. Kada vatrogasna jedinica dođe koristiće se njihova sredstva, a svi zaposleni i rukovodstvo škole im se stavljaju na raspolaganje, rukovođenje akcijom preuzima vatrogasni komandir. Spasavanje u slučaju požara prvo treba spasavati ugrožene osobe,a tek onda krenuti u akciju savladavanja požara. Rukovodioci evakuavije i spasavanja određuju način spasavanja osoba u slučaju požara. Uvek treba pozvati vatrogasnu jedinicu. Postupci:

- Pored radnje spasavanja osoba treba odma pristupiti gašenju požara.
- Isključiti instalacije (grejanje, struju i gas).

- Otvoriti vrata i prozore na hodnicima, stepeništima i prostorijama i kojima se vrši evakuacija, zbog odvođenja dima i toplote radi lakšeg spasavanja i evakuacije.
- Probiti zidove i slično, kako bi se zaobišla ugrožena mesta i obavilo spasavanje blokiranih osoba i efikasno gašenje požara.

Ukoliko dođe do urušavanja objekta potrebno je pristupiti pretrazi ruševina. Tim poslovima pristupaju rukovodioci evakuacije i spasavanja, pripadnici profesionalne teritorijalne vatrogasne jedinice i zaposleni koji su određeni. U slučajevima rušenja zgrade ili njenog dela mora se odmah:

- Isključiti gas, struju i grejanje,
- treba da se utvrde kritična mesta na koje treba obratiti pažnju,
- utvrditi mesta odakle se zatrpani odazivaju,
- utvrditi delove zgrada koji se mogu urušiti i sprečiti rušenje preduzimanjem određenih mera.

Spasavanje osoba iz ruševina treba obavljati oprezno kako ne bi došlo do povreda osoba koje učestvuju u spasavanju ili novih povreda kod već povređenih ili zatrpanih osoba. Pri spasavanju treba koristiti namenski alat i opremu, a u krajnjem slučaju i građevinsku mehanizaciju od nadzorom građevinskih stručnjaka.

Planom evakuacije i spašavanja utvrđuju se organizacija, postupci i mere za osiguranje brze evakuacije iz objekta.

Plan ima zadatak da u slučaju požara, eksplozije, havarije, potresa ili drugog događaja predvidi organizaciju evakuacije i spašavanja lica koja se zateknu u objektu, zaposlenih i drugih osoba koji se mogu zateći u objektu.

Tehnički uslovi za izvođenje evakuacije odnose se na uređenje i održavanje puteva evakuacije unutar objekta.

Planirani evakuacioni putevi i izlazi moraju se tokom korišćenja objekta neprekidno održavati u skladu sa zahtevima sigurnosti (protočosti).

5.1 Obeležavanje puteva evakaucije

Član 36.

tabela 6.

Redni broj	Naziv oznake	Oznaka
1.	"IZLAZ"	
2.	"SMER EVAKUACIONOG PUTA - DESNO"	
3.	"SMER EVAKUACIONOG PUTA - LEVO'	

4.	"SMER KRETANJA STEPENIŠTEM – DOLE LEVO"	

5.2 Lokacija objekata u koje mogu nastupiti vanredni događaji

Član 37.

Udaljenost objekta škole i radionice od profesionalne Vatrogasno-spasilačke jedinice Novi Sad iznosi 1,4 km i očekivano vreme dolaska VSJ iznosi 6 minuta, u zavisnosti od doba dana u kojem je izbio požar, saobraćajne gužve i atmosferskih uslova. Put od VSJ do objekta škole je asfaltiran, gradski put.

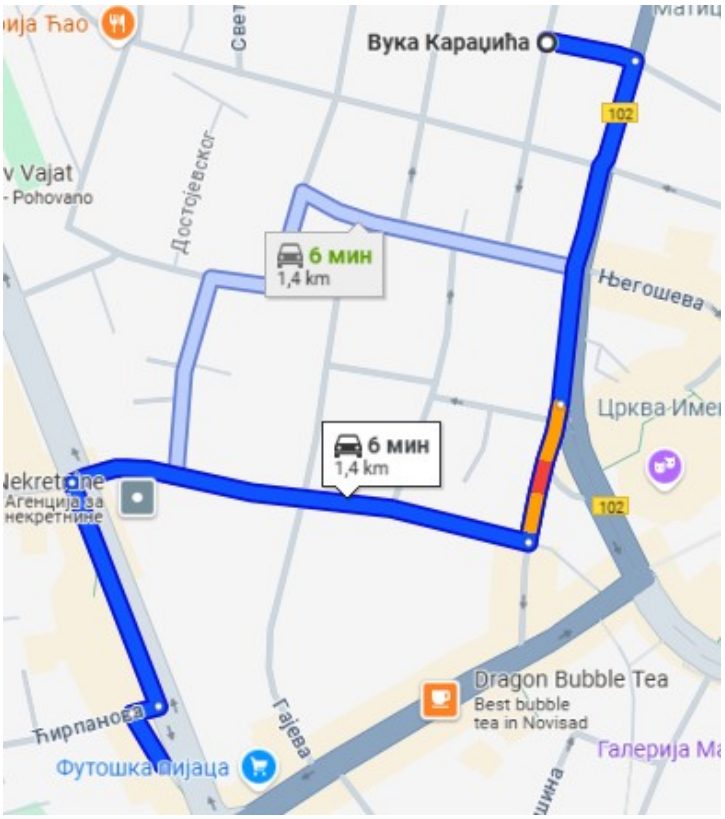

slika 4: Put VSJ Novi Sad do Škole

Član 38.

tabela 7: Izvor požarne i eksplozivne opasnosti i njegov uzrok

BR.	IZVOR POŽARNE I EKSPLOZIVNE OPASNOSTI	UZROK
1.	Upaljena cigareta	ostavljanje cigarete bez nadzora može dovesti do padanja cigarete i njenog kontakta sa zapaljivom materijom.
2.	Produžni kablovi	priključivanjem vise potrošača na jednu priključnicu ili produžni

		kabel može dovesti do preopterećenja, i u kombinaciji sa neispravnim osiguračem može dovesti do požara.
3.	Oštećeni kabl	na mestu oštećenja kabela dolazi do kratkog spoja i varnice i naglog pregrevanja provodnika što može izazvati požar.
4.	Nagnječeni kabl	na mestu nagnječenja kabela dolazi do lokalnog pregrevanja, topljenje izloacije i kratkog spoja što dovodi do plamena.
5.	Kabl ostećen stranim telom	čestim prelaženjem preko kabela, a pogotovo metalnim predmetima (na primer vratima) dovodi do oštećenja izolacije, kratkog spoja i pregrevanja.
6.	Kasno otkrivanje požara	požar koji se dogodi u prostoriji u kojoj nema ljudi se nesmetano može razvijati i nakon toga se veoma brzo prenosi na ostale prostorije.
7.	Korišćenje različitih izvora toplote	bilo kontakom ili bilo radijaciom (prenošenje energije infracrvenim zracima na udaljenost) dolazi do paljenja materije i rasplamsavanja požara.
8.	Kuhinjski aparati	zamašćeni šporet, iskipelo ulje i slično usled zagrevanja radnih površina može da se zapali. Takođe i hrana ostavljenja bez nadzora može da se zapali, bilo masti i ulja, bilo hrana iz koje ispari sva voda.
9.	Ulje i masti	zapaljeno ulje sa vodom samo raspršiti i tako plamen prenese na okolne zapaljive predmete.
10.	Kuvanje	hrana ostavljena bez nadzora može da se zapali, takođe i široka odeća može da neprimetno dođe u kontakt sa zagrejanim telima.
11.	Elektronska oprema	u elektronskoj opremi postoji veliki broj elektronskih komponenti koje mogu da se pregreju u slučaju nedovoljne ventilacije kroz predviđene otvore na kućištu. Pregrevanje može dovesti do paljenja uređaja.

Član 39.

Mogući vanredni događaji kao i eventualni mogući događaji koji su njihova posledica na objekte, opremu, zaposlene i druge osobe su navedeni u *tabelama 8 i 9.*

tabela 8: mogući vanredni događaji na objektu usled elementarnih nepogoda

VANREDAN DOGAĐAJ	***MOGUĆI DOGAĐAJI NA OBJEKTU***	***MOGUĆI DOGAĐAJI NA OPREMI***	***MOGUĆI DOGAĐAJI KOD ZAPOSLENIH I DRUGIH OSOBA***
Zemljotres	- oštećenje objektu - rušenje objektu ili dela objektu , - požar - kvarovi na instalacijama objektu , - prekid energetskih instalacija	- požar, - oštećenje ili uništenje nameštaja, opreme, uređaja i dr., - prestanak rada	- panika, - povrede, - opekotine, - trovanje - smrt
Olujni i orkanski vetrovi	- rušenje delova objektu - kvarovi na instalacijama objektu , - prekid energetskih instalacija	- kvarovi na instalacijama, - oštećenje ili uništenje nameštaja, opreme, uređaja i dr., - prestanak rada	- panika, - povrede, - smrt

Udar groma	- požar - oštećenje dela objektu - kvarovi ili uništenje električnih instalacija i opreme	- požar - oštećenje ili uništenje nameštaja, opreme, uređaja i dr.	- panika - povrede - smrt
Poplave	- poplave prostorija objekta - oštećenja, - prekid energetskih instalacije	- uništenje delova nameštaja i uređaja, - zagađenje voda, - prestanak rada	- panika, - povrede, - epidemije
Suša	- smanjen kapacitet ili prekid u snabdevanju sanitarnim ili tehnološkim voda, - smanjen kapacitet ili prekid u snabdevanju vode za gašenje požara	- požar, - prestanak rada	- panika, - povrede
Grad	- oštećenja objektu , - prekid energetskih instalacije	- prestanak rada	- panika, - povrede
Velika visina snega, nanosi	- rušenje objektu ili delova objektu	- prestanak rada	- povrede, - promrzline

Član 40.

Mogući vanredni događaji koji nastaju radi tehnoloških poremećaja, neispravnih električnih instalacija, nekontrolirane upotrebe vatre, propuštanja zapaljivih gasova i sl. i mogući događaji u objektu , na opremi, kod stranaka i zaposlenih osoba, navedeni su u *tabeli 9.*

tabela 9: mogući vanredni događaji na objektu usled elementarnih nepogoda

PROCES VANREDAN DOGAĐAJ	***MOGUĆI DOGAĐAJI U OBJEKTU***	***MOGUĆI DOGAĐAJI NA OPREMI***	***MOGUĆI DOGAĐAJI KOD ZAPOSLENIH I DRUGI OSOBA***
Neispravnost, preopterećenje električnih instalacija, uređaja i opreme	- požar - opasni produkti sagorevanja - oštećenje ili uništenje opreme u radnji i instalacija, i uređaja	- požar - oštećenje ili uništenje nameštaja, opreme i dr. - prestanak rada	- panika - povrede - gušenje - trovanje - smrt
Nekontrolisana upotreba vatre u bilo kojem obliku	- požar - opasni produkti sagorevanja - oštećenje ili uništenje instalacija, opreme i uređaja	- požar - oštećenje ili uništenje nameštaja, opreme i dr. - prestanak rada	- panika - povrede - gušenje - trovanje - smrt
Oštećenje boca sa gasom, ispuštanje gasa	- požar ili eksplozija - opasni produkti sagorevanja - oštećenje dela prostorija objekta	- požar - oštećenje ili uništenje nameštaja, opreme i dr. - prestanak rada	- panika - povrede - gušenje - trovanje - smrt
Ostali tehnološki poremećaji usled neadekvatnog rukovanja i održavanja uređaja i opreme	- požar ili eksplozija - opasni produkti sagorevanja - oštećenje ili uništenje instalacija, opreme	- požar - oštećenje ili uništenje nameštaja, opreme i dr. - prestanak rada	- panika - povrede - gušenje - trovanje - smrt

5.3 Obaveze zaposlenih tokom evakuacije

Član 41.

Rukovođenje evakuacijom i akcijom gašenja i spašavanja vrši Direktor škole, a u njegovom odsusutvu stručno osposobljeno lice za zaštitu od požara. Radnici koji rade na poslovima rukovodioca i odgovornog lica moraju biti osposobljeni i uvežbani za rukovođenje evakuacijom, spašavanjem i gašenjem.
Rukovodioci evakuacije i spašavanja dužni su za vreme evakuacije:

1. nadzirati i koordinirati akcije u svrhu evakuacije;
2. obzirom na razvoj događaja tokom evakuacije, izdavati naređenja pojedinim zaposlenima i drugim od govornim radnicima za preduzimanje posebnih mera u vez isa nastavim promenama;
3. preduzimati dodatne mere posebno u slučajevima kada evakuacija nije u potpunosti sprovedena.

Zaposleni radnici na znak uzbunjivanja o iznenadnom događaju moraju učiniti sledeće:

1. tokom evakuacije izvršavati naredbe osobe zadužene za rukovanje evakuacijom;
2. isključiti iz rada opremu i uređaje kojima rukuju i isključiti potrebne instalacije;
3. upućivati goste prema najbližim izlazima za evakuaciju iz objekta;
4. nadzirati ceo tok evakuacije gostiju;
5. pomoći pri izlazu povređenim gostima;
6. u slučaju da je neki izlaz blokiran uputiti goste na sledeći najbliži izlaz;
7. svojim ponašanjem delovati tako da se ne stvara pritisak i panika;
8. obaviti brzu kontrolu da li su svi gosti napustili objekat;
9. nakon što su objekat napustili svi gosti obaviti vlastitu evakuaciju;
10. nakon izlaska iz objekta moraju se okupiti na određenom zbornom mestu, gde će dobiti dalja upustva.

U slučaju da se u objektu pored zaposlenih nalaze treća lica (gosti, saradnici, stranke ili druga lica, dužnost zaposlenih je da najpre iz ugroženog prostora evakuišu treća lica. Zasposleni koji iz zdrastvenih ili drugih opravdanih razloga ne mogu učestovati u akcijama gašenja i spašavanja, evakuišu se odmah, a ostali zaposleni najpre preduzimaju mere i radnje na otklanjanju izvora opasnosti i gašenju požara. Ugroženi prostor, po pravilu, pre otklanjanja izvora opasnosti, napuštaju samo u slučaju kad im preti neposredna opasnost.

5.4 Mesta za okupljanje

Član 42.

Svi zaposleni, treća lica i gosti u objektu ukoliko dođe do katastrofe treba da posle evakuacije kretanje vrše ka zbornim mestima. Na zborna mesta idu svi u slučaju nepogoda, sem u slučaju događaja kao što su olujni vetrovi, grad i širenje oblaka opasnih hemikalija u spoljašnjem prostoru. U tim slučajevima ne treba napustiti objekat, ostati u najsigurnijim prostorijama, zatvoriti sve spoljašnje otvore u objektima (vrata i prozore), po potrebi isključiti mašine, uređaje i instalacije (gas, struja i grejanje) ako mogu izazvati dodatne negativne posledice, nakon prolaska opasnosti postupati po uputstvima rukovodioca evakuacije i spasavanja. Treba odrediti zborno mesto van objekta. To bi mogao biti parking plato ispred objekta.
Nakon okupljanja zaposleni i treća lica moraju:

- Mirno da čekaju dalja uputstva i naređenja,
- ne smeju stvarati paniku,
- ne smeju se vraćati u objekat sve dok ne dobiju odobrenje od rukovodioca evakuacije da se mogu vratiti u objekat.

Na mestu okupljanja rukovodioci evakuacije moraju:

- utvrditi jesu li zaposleni i druga lica napustili objekat;
- ako gosti i zaposleni nisu na broju, preduzeti akcije spašavanja;
- obaviti koordinaciju daljnjeg delovanja sa komandirom Vatrogasno-spasilačke jedinice;
- organizovati pružanje prve pomoći povređenima, a teže povređene uputiti u medicinske ustanove (hitna pomoć, dom zdravlja, bolnica);
- osobe koje ne mogu učestovati u daljim aktinostima udaljiti sa mesta događaja.

Na zborno mesto rukovodioci treba da obrate pažnju na više stvari. Treba da obrate pažnju na to da li su svi napustili objekat, ako utvrde da nisu svi izašli pristupa se spasavanju, obavljaju koordinaciju daljeg postupanja sa drugim rukovodiocima i sa vatrogasnom jedinicom i organizovanje pružanje prve pomoći i transport teže povređenih u medicinske ustanove.

5.5 Obavezna sredstva za ličnu, uzajamnu i kolektivnu zaštitu od elementarnih nepogoda i drugih nesreća

Član 43.

Na osnovu, člana 3 i 4. Uredbe o obaveznim sredstvima i opremi za ličnu, uzajamnu i kolektivnu zaštitu od elementarnih nepodoga i drugih nesreća *(„Sl. glasnik RS, br. 3/2011 i 37/2015)* koji kaže:

U cilju zaštite i spasavanja života i zdravlja ljudi, materijalnih dobara i životne sredine, odnosno radi ublažavanja delovanja određenih pojava ili opasnosti, vlasnici odnosno korisnici objekata u kojima rade zaposleni ili se nalazi veći broj ljudi ili u kojima se nalaze takve materije, roba ili sredstva koja predstavljaju određenu opasnost po život i zdravlje ljudi ili koja mogu izazvati nesreću kao npr. u robnim kućama, prodavnicama, ugostiteljskim objektima, tržnim centrima, sportskim objektima, pozorištima, koncertnim dvoranama, arhivima, bibliotekama, diskotekama, proizvodnim halama, predškolskim ustanovama, školama, visokoškolskim ustanovama, ustanovama učeničkog i studentskog standarda, zavodima za izvršenje krivičnih sankcija, kolektivnim centrima, vojnim i verskim objektima, zdravstvenim ustanovama, železničkim i autobuskim stanicama, aerodromima, ugostiteljsko-turističkim objektima, stanicama za snabdevanje motornih vozila gorivom, skladištima u kojima se čuva građevinski materijal i hemijski proizvodi i drugi lako zapaljivi, otrovni ili eksplozivni materijali, prehrambene, tekstilne i druge robe, servisnim radionicama, đačkim domovima, bioskopima i svim drugim sličnim objektima u kojima rade zaposleni ili se nalazi veći broj ljudi, dužni su da nabave i drže u ispravnom stanju sredstva i opremu za sprovođenje lične, uzajamne i kolektivne zaštite ljudi u tim objektima, utvrđenu odredbama člana 4. ove uredbe.

Član 44.

Državni organi, organi autonomnih pokrajina, organi jedinica lokalne samouprave, privredna društva i druga pravna lica, koji ispunjavaju uslove iz člana 49. ovih Pravila, dužni su da za svaki objekat pojedinačno nabave najmanje:

1) komplet za pružanje prve pomoći iz člana 2. stav 1. tačka 1) ove uredbe, ako imaju manje od 20 zaposlenih;

2) najmanje jednu priručnu apoteku (zidni ormarić ili prenosivu torbu) ako imaju od 20 do 100 zaposlenih i dalje na svakih 200 zaposlenih, još po jednu priručnu apoteku koja sadrži: kaliko zavoj - utkani rub 10 cm x 5 m (5 kom.); kaliko zavoj - utkani rub 6 cm x 5 m (5 kom.); kaliko zavoj - utkani rub 5 cm x 5 m (5 kom.); kaliko zavoj - utkani rub 2,5 cm x 5 m (5 kom.); individualni prvi zavoj tipa II (2 kom.); sterilna gaza 1 m (2 kom.); sterilna gaza 1/2 m (2 kom.); sterilnu gazu 1/4 m (3 kom.); vazelinsku gazu 10 cm x 10 cm (2 kom.); trouglu maramu 100x100x140 cm gustoće 20x19 (5 kom.); sanitetsku vatu (100 gr); lepljivi flaster 2,5 cm x 5 m (3 kom.); adhezivni zavojni materijal 10 cm x 4 cm (5 kom.); rukavice za jednokratnu upotrebu (10 pari); sigurnosnu iglu

(zihernadlu 10 kom.); makaze sa zakrivljenim vrhom (1 kom.); termo-izolacionu alufoliju (3 kom.); masku za davanje veštačkog disanja za jednokratnu upotrebu (5 kom.);

3) po jedna nosila na svakih 50 zaposlenih;

4) najmanje jedan komplet sredstava za dezinfekciju poslovnog prostora, radne površine, uređaja i vozila koja se koriste u okviru delatnosti, koji sadrži 10 grama deterdženta na 1 m^2 poslovnog prostora;

5) po jedan komplet alata, koji obuhvata: lopatu, kramp, sekiru, čekić (macola), ćuskiju, testeru za gvožđe, klešta i ispitivač napona.

Vlasnici odnosno korisnici objekata u kojima je pored zaposlenih, privremeno smešten i/ili boravi veći broj ljudi, dužni su da pored sredstava iz stava 1. ovog člana, nabave dodatna sredstva i opremu iz stava 1. tačke 2) ovog člana, na svakih 150 privremeno smeštenih ljudi, shodno ukupnim smeštajnim kapacitetima kojima raspolažu.

5.6 NAČIN OSPOSOBLJAVANJA ZAPOSLENIH ZA SPROVOĐENJE ZAŠTITE OD POŽARA

Član 45.

Osnovna obuka iz oblasti zaštite od požara organizuje se za sve zaposlene odmah po stupanju na rad, a najkasnije u roku od 30 dana od dana stupanja na rad.

Osnovnu obuku i praktičnu proveru znanja zaposlenih za potrebe trećih lica obavljaju pravna lica iz člana 25. *Zakona zaštite od požara ("Sl. glasnik RS, broj 111/2009, 20/2015. 87/2018 i 87/2018 – dr. zakoni)* i člana 56. stav 1. ovog zakona. Lica koja rade na poslovima zaštite od požara mogu obavljati osnovnu obuku i praktičnu proveru znanja iz stava 1. ovog člana u pravnom licu u kome su zaposleni.

Program osnovne obuke donosi poslodavac odnosno rukovodilac državnog organa, organa autonomne pokrajine ili organa jedinice lokalne samouprave, po pribavljenoj saglasnosti Ministarstva.

Program osnovne obuke zaposlenih ima opšti deo i posebni deo koji sadrži specifičnosti zaštite od požara za delatnost kojom se pravno lice bavi. Minimum sadržaja programa osnovne obuke zaposlenih iz stava 1. ovog člana propisuje ministar.

Član 46.

Uspešno organizovanje i sprovođenje osposobljavanja iz oblasti zaštite od požara podrazumeva da svi zaposleni moraju biti upoznati sa obavezama iz Zakona o zaštiti od požara i drugih zakonskih i podzakonskih akata i tehničkih propisa kojima je regulisana zaštita od požara, kao i konstatacijama i merama iz ovih Pravila i plana evakuacije, koji je u obavezi donošenja od strane pravnog lica.

Osposobljavanje zaposlenih iz oblasti zaštite od požara vrši se na osnovu Programa osnovne obuke zaposlenih iz oblasti zaštite od požara koji donosni Poslodavac i na koji se pribavlja saglasnost Ministarstva unutrašnjih poslova – Uprave za preventivnu zaštitu.

Osnovnu obuku i praktičnu proveru znanja zaposlenih obavljaju pravna lica koja ispunjavaju posebne uslove i imaju odobrenja od nadležnog Ministarstva, kao i lica koja rade na poslovima zaštite od požara sa položenim odgovarajućim stručnim ispitom.
Provera znanja zaposlenih vrši se jednom u tri godine.

Član 47.

Zaposleni su dužni da prisustvuju obuci i proveri znanja iz oblasti zaštite od požara i da se u radu pridržavaju propisanih uputstava, upozorenja, zabrana, mera zaštite od požara, kao i da u slučaju požara pristupe gašenju požara.

6. PRAVA, OBAVEZE I ODGOVORNOSTI ZAPOSLENIH ZA SPROVOĐENJE PREVENTIVNIH MERA ZAŠTITE OD POŽARA

Član 48.

6.1 Dužnosti Direktora

Direktor rukovodi zaštitom od požara i odgovorno je lice za organizovanje i sprovođenje mera zaštite od požara i za stanje zaštite od požara u poslovnim prostorima objekta, i dužan je da:

1) obustavi pružanje bilo kakvih usluga i druge poslove, ako oceni da zbog nesprovođenja mera zaštite od požara preti posredna opasnost od izbijanja požara a dok se ta opasnost ne otkloni;

2) obezbedi sredstava za zaštitu od požara u poslovnim prostorima objekta;

3) donese odluku o sprovođenju osnovne obuke iz oblasti zaštite od požara;

4) preduzima mere za unapređenje zaštite od požara;

5) upozna, pre projektovanja, izgradnje, rekonstrukcije i kontrole poslovnih prostora, uređaja i instalacija, kao i radova drugih pravnih lica, izvođače tih radova sa njihovim obavezama iz ovih Pravila i pismeno obavesti o tim radovima stručno osposobljeno lice za zaštitu od požara;

6) obezbedi da aparati za gašenje požara i rasveta za evakuaciju budu postavljeni na najpristupačnijim i lako uočljivim mestima, dostupni, kompletno i stalno u pripravnosti;

7) obezbedi da se zapaljivi materijal ne sme smeštati na stajalištima, vratima, izlazima i ostalim prolazima;

8) obezbedi sprovođenje zabrane gradnje ili postavljanja bilo kakvih nepravilnosti u blizini poslovnih prostora, a i drugih prepreka na putevima, prolazima, platoima i prilazima objektu koji su predviđeni za prilaz vatrogasnih vozila, tako da prilazi za vatrogasna vozila oko objekta budu stalno slobodni;

9) obezbedi obavezno isticanje telefonskih brojeva: policije **192**, vatrogasaca **193** i hitne pomoći **194** kod svakog telefona;

10) obezbedi u svim prostorijama gde postoji povećana opasnost od požara postavljanje vidnih natpisa o zabrani upotrebe šibica, upaljača i upotrebe vatre u bilo kom obliku;

11) obezbedi da pristupi glavnim prekidačima za struju i ventilima na bocama za gas budu stalno slobodni;

12) obezbedi sprovođenje zabrane postavljanja nameštaja i drugih predmeta i prepreka na svim vratima, prolazima i stajalištima u poslovnim prostorima objekta ;

13) obezbedi da raspored nameštaja i predmeta u prostorijama i na prolazima omogući brzu evakuaciju gostiju i zaposlenih;

14) obezbedi da putevi za evakuaciju budu izvedeni u skladu sa članom 46. stav ovih Pravila;

15) obezbedi da Planovi evakuacije i Uputstva za postupanje u slučaju požara budu stalno istaknuti na vidljivom mestu u Školi;

16) obezbedi sprovođenje naloženih mera od strane stručnog osposobljenog lica za zaštitu od požara;

17) upozna sve zaposlene sa njihovim dužnostima iz poglavlja 3. ovih pravila u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovih Pravila;

18) da se upozna o nalazima inspektora zaštite od požara i preduzme mere za izvršavanje naloga i otklanjanje nedostataka utvrđenih od strane inspektora zaštite od požara;

19) naloži zaposlenima preduzimanje mera iz poglavlja 3. ovih Pravila, i drugih mera za otklanjanje nedostataka i sprovođenje zaštite od požara utvrđenih ovim Pravilima;

6.2 Dužnosti stručno osposobljenog lica za zaštitu od požara

Član 49.

Stručno osposobljeno lice za zaštitu od požara odgovorno je za organizovanje sprovođenja preventivnih mera zaštite od požara u poslovnim prostorima objekta Škole i dužan je da:

1) ima položen stručni ispit za obavljanje poslova zaštite od požara;

2) prati propise o zaštiti od požara i ukazuje na obaveze koje proističu iz njih;

3) utvrdi razmeštaj uređaja i aparata za gašenje požara po poslovnim prostorima objekta i vodi evidenciju o njima;

4) se stara o rokovima kontrole, održavanja i zamene uređaja i instalacija, čuva dokumentaciju i vodi evidenciju o kontroli i održavanju istih;

5) vrši kontrolu da li su aparati za gašenje požara i rasveta za evakuaciju kompletni i na svojim mestima, a u slučaju nedostataka odmah o tome obavesti Direktora;

6) ako primeti neispravnosti na uređajima i instalacijama iz člana 15,16,17,18 i 19. ovih Pravila (aparati za gašenje požara, sistemi za detekciju, dojavu i signalizaciju, električni, gasni i grejni uređaji i dr.), odmah otkloni te neispravnosti, a ako nije u stanju da to sam učini, odmah o tome obavesti Direktora;

7) izdaje odobrenja za izvođenje radova zavarivanja, rezanja i lemljenja;

8) razmotri, nakon svakog požara u poslovnim prostorima objekta Škole, okolnosti pod kojima je požar izbio i predloži Direktoru preventivne mere za sprečavanje novih požara;

9) jednom godišnje dostavi Direktoru dokumenta o zaštiti od požara iz člana 18. stav 1. ovih Pravila;

10) sačini Program osnovne obuke iz oblasti zaštite od požara za pravno lice Škole i pribavi REŠENJE-saglasnost Ministarstva unutrašnjih poslova na taj program;

11) obavlja osnovnu obuku i praktičnu proveru znanja zaposlenih u poslovnim prostorima pravnog lica iz oblasti zaštite od požara na svake 3 godine i vodi evidenciju o toj obuci;

12) vrši kontrolu sprovođenja mera zaštite od požara utvrđenih ovim Pravilima, najmanje jednom u 3 meseca;

13) pismeno naloži zaposlenima preduzimanje mera zaštite od požara;

14) pismeno predloži Direktoru preduzimanje mera zaštite od požara;

15) izvesti Direktora o nalazima inspektora zaštite od požara i preduzme mere za izvršavanje naloga i otklanjanje nedostataka utvrđenih od strane inspektora zaštite od požara;

16) prati propise o zaštiti od požara i preduzima mere za unapređenje zaštite od požara u poslovnim prostorima objekata;

17) redovno izveštava Direktora o svim pojavama, promenama i problemima i predlaže preduzimanje konkretnih mera u oblasti zaštite od požara.

6.3 Dužnosti svih zaposlenih

Član 50.

Svi zaposleni su odgovorni za sprovođenje mera zaštite od požara i za svaku aktivnost kojom menjaju ili mogu promeniti stanje i uslove zaštite od požara, i dužni su da:

1) sprovode mere zaštite od požara i postupaju u skladu sa ovim Pravilima;

2) sprovode zaštitu od požara neprekidno, na svim mestima i u svim prostorijama objekta Škole koji su izloženi opasnosti od požara;

3) učestvuju u gašenju požara i spasavanju ljudi i imovine ugroženih požarom, ako to mogu da učine bez opasnosti za sebe ili drugoga;

4) se staraju o održavanju i popravci mašina i električnih aparata (TV, računar, uređaj za ozvučenje i dr.), koje koriste u radu, u skladu sa tehničkim propisima i uputstvima proizvođača;

5) odmah prijave stručno osposobljenom licu za zaštitu od požara svaku upotrebu i pražnjenje aparata za gašenje požara;

6) na kraju radnog vremena, svake smene, isključe sve električne uređaje (sijalice, računari, peći, štednjake i dr.), uređaje sa usijanim površinama, koji varniče ili mogu izazvati požar ili eksploziju;

7) poštuju zabranu sipanja zapaljivih tečnosti u kanalizacionu mrežu;

8) poštuju zabranu pušenja i upotrebe vatre u prostorijama;

9) poštuju zabranu korišćenja gasnih i električnih rešoa u svim prostorijama, osim u kuhinji, ako je poslovni prostor poseduje;

10) poštuju pravilo da kvarove na električnim uređajima i instalacijama sme da otkloni samo za to stručno lice;

11) poštuju zabranu držanja papira i drugih zapaljivih materijala na udaljenosti manjoj od 1metra od zagrejanih i drugih užarenih grejnih tela;

12) ukoliko uoče neispravnosti na uređajima i instalacijama koje mogu izazvati požar odmah o tome obaveste Direktora udruženja;

13) se staraju da gosti ne unose u zgradu zapaljive i eksplozivne materije;

14) svaki zaposleni koji primeti da zbog nesprovođenja mera zaštite od požara preti posredna opasnost od izbijanja požara, može predložiti Direktoru obustavu poslova, dok se ta posredna opasnost ne otkloni;

15) svaki zaposleni koji primeti neposrednu opasnost od izbijanja požara ili primeti požar, dužan je da ukloni opasnost, odnosno da ugasi požar, ako to može učiniti bez opasnosti za sebe ili drugog;

16) ako zaposleni ne može sam da ugasi požar, dužan je o tome odmah obavestiti vatrogasce na broj **193**, odnosno policiju na broj **192**, a nakon toga obavestiti o Direktora;

17) učestvuju u gašenju požara, evakuaciji gostiju i zaposlenih i pruže prvu medicinsku pomoć povređenima u slučaju požara u skladu sa Planom evakucije i Uputstvima za postupanje u slučaju požara koji su istaknuti na vidnom mestu u poslovnim prostorima objekta;

18) poštuju zabranu lažnog prijavljivanja požara i drugih nesreća;

19) prisustvuju osnovnoj obuci i praktičnoj proveri znanja iz oblasti zaštite od požara;

20) ako ne zadovolje na praktičnoj proveri znanja iz oblasti zaštite od požara, najkasnije 30 dana od dana izvršene provere ponovo pristupe toj praktičnoj proveri znanja;

21) izvrše naložene mere od strane stručno osposobljenog lica za zaštitu od požara, odnosno Direktora, a u vezi zaštite od požara.

22) naredi evakuaciju gostiju i zaposlenih, u slučaju neposredne opasnosti od pojave požara ili drugih opasnih događaja, kao i u slučaju požara i drugih opasnosti (eksplozija, zemljotres i dr.).

22) naredi i sprovede evakuaciju gostiju i zaposlenih, u slučaju neposredne opasnosti od izbijanja požara, u slučaju požara i drugih opasnosti (eksplozija, zemljotres i dr.), u skladu sa Planom evakucije i Uputstvima za postupanje u slučaju požara.

23) kontroliše da li su putevi za prilaz vatrogasnih vozila stalno slobodni;

24) kontroliše da li su pristupi vatrogasnim aparatima slobodni;

25) kontroliše da li su putevi za evakuaciju stalno slobodni;

26) bude upoznat gde se nalaze glavni prekidači za isključenje dovoda električne energije, kao i o načinu isključenja istih;

Nesprovođenje mera zaštite od požara utvrđenih propisima o zaštiti od požara i ovim Pravilima smatra se težom povredom radne obaveze i podleže disciplinskoj odgovornosti u skladu sa opštim aktima objekta pravnog lica Škole.

7. PRORAČUN MAKSIMALNOG BROJA LJUDI KOJI SE MOGU BEZBEDNO EVAKUISATI IZ OBJEKTA

Član 51.

Za procenu broja lica u prostorima različite namene koristi se tabela 2. iz člana 9. *Pravilnika o tehničkim normativima za zaštitu od požara, stambenih i poslovnih objekata i objekata javne namene („Sl. glasnik RS“, br. 22/2019)*.

tabela 10: namena prostorija pravnog lica Škole i prosečna potrebna površina poda za jedno lice

NAMENA PROSTORA	PROSEČNO POTREBNA POVRŠINA PODA ZA JEDNO LICE (m^2/licu)
Poslovni prostor	9,3
Obrazovni objekti - učionice	1,8
Obrazovni objekti – radionice i kabineti	4,6
Biblioteka – prostori za čuvanje knjiga	9,3
Nekoncentrisan prostor – stolovi i stolice	1,4

Za procenu broja lica u prostorima različite namene u kojima borave lica primenjuje se Tabela 10. Određuje se na osnovu površine poda te prostorije (ukupna površina poda ili slobodna površina poda) ili namenskog dela te prostorije i podatka o prosečno potrebnoj površini poda za jedno lice [m²/licu].

Ukupna površina poda prostorije ne obuhvata niše koje se koriste za smeštaj kabaste opreme , kao ni površine poda namenjene za slaganje u visinu veću od 1m.

Procena broja ljudi u objektima pravnog lica Škole

Prostor koji koristi pravno lice Škole:

Prizemlje:

Hol – 167,5 m^2;
Zbornica – 37,24 m^2 ;
Kancelarija sekretara – 19,72 m^2 ;
Kancelarija direktora – 55,08 m^2 ;
Računovodstvo– 30,78 m^2 ;
Učionica informatike – 46,8m^2
Toalet ; Portirnica; Kotlarnica

UKUPNO: 357,2 m^2

Sprat:

Učionica engleski – 25,8 + 8,17m^2 (predprostor) = 33,97m^2;
Učionica matematika – 25,8 m^2;
Učionica hemija – 25,8 m^2;
Kabinet hemije – 10,64 m^2;
Učionica srpski – 35,44 m^2;

Učionica srpski 1 – 58,8 m^2;
Učionica srpski 2 - 60,9 m^2;
Arhiva – 24,6 m^2;
Biblioteka- 18,55 m^2
Ostava;
Toalet-1,7x2= 3,4m^2

UKUPNO: 347,6 m^2

Potkrovlje:

Domarov stan – 39,29 m^2 ;
Učionica biologija- 58,8m^2 ;
Učionica geografija – 55,9m^2 ;
Toalet- 2x2,25m^2 = 4,5m^2 .

UKUPNO: 175,1 m^2

Proračuni se rade na sledeći način - Maksimalan broj lica koja borave u prostoru odnosno objektu koji određuje se na osnovu površine poda te prostorije (ukupna površina poda ili slobodna površina poda) ili namenskog dela te prostorije i podatka (iz tabele 3. ovih Pravila) o prosečno potrebnoj površini poda za jedno lice [m²/licu].

Po/m^2 :1,4m^2/licu- administracija
Po/m^2 :1,8m^2/licu- učionice
Po/m^2 :4,6m^2/licu- biblioteka
Po/m^2 :9,3m^2/licu-arhiva
Po/m^2 :4,6m^2/licu-domarov stan

Prizemlje:

Kancelarija direktora + kancelarija sekretara
Ukupna površina: 55,08 m^2.
Površina koja se odbija (stolovi i ormar): 3 m^2
Korisna površina za boravak ljudi: 55,8 m^2 – 3,0 m^2 = 52,8 m^2.

Broj lica - direktor: Po/m^2 :1,4m^2/licu = 52,8:1,4=38 lica
Broj lica-sekretar : 16,7:1,4= 12 lica
Ukupno: 50 lica u ove dve prostorije

Procena broja lica u računovodstvu:
Ukupna površina: 30,78 m^2.
Površina koja se odbija (stolovi i ormar): 3 m^2
Korisna površina za boravak ljudi: 30,78 m^2 – 3,0 m^2 = 27,78 m^2.

Broj lica: 27,78m^2:1,4m^2=20 lica

Procena broja lica u zbornici
Ukupna površina: 37,24 m^2.
Površina koja se odbija (stolovi i ormar): 3 m^2
Korisna površina za boravak ljudi: 37,24 m^2 – 3,0 m^2 = 34,24 m^2.

Broj lica : 34,24m^2 : 1,4m^2 =24 lica

Procena broja lica u učionici matematike
Ukupna površina: 46,8 m^2.
Površina koja se odbija (stolovi i ormar): 3 m^2
Korisna površina za boravak ljudi: 46,8 m^2 – 3,0 m^2 = 43,8 m^2.

Broj lica : 43,8m^2 : 1,8m^2 =24 lica

Procena broja lica u hodniku
Ukupna površina: 167,5 m^2.
Broj lica: 167,5m^2 : 9,3m^2 = 18 lica

Sprat:

Procena broja lica u učionici srpskog
Ukupna površina: 35,44 m^2.
Površina koja se odbija (stolovi i ormar): 3 m^2
Korisna površina za boravak ljudi: 35,44 m^2 – 3,0 m^2 = 32,44 m^2.

Broj lica : 32,44m^2 :1,8m^2 = 18 lica

Procena broja lica u učionici engleskog , matematike i hemije (iste su površine)
Ukupna površina: 25,8 m^2/po učionici
Površina koja se odbija (stolovi i ormar): 3 m^2
Korisna površina za boravak ljudi: 25,8 m^2 – 3,0 m^2 = 22,8 m^2.

Broj lica: 22,8m^2 : 1,8m^2 = 13 lica
Ukupno u sve tri učionice – 39 lica

Procena broja lica u učionici srpski 1
Ukupna površina: 58,8 m^2.
Površina koja se odbija (stolovi i ormar): 3 m^2
Korisna površina za boravak ljudi: 58,8 m^2 – 3,0 m^2 = 52,8 m^2.

Broj lica: 52,8m^2 : 1,8m^2 = 29 lica

Procena broja lica u učionici srpski 2
Ukupna površina: 60,9 m^2.
Površina koja se odbija (stolovi i ormar): 3 m^2
Korisna površina za boravak ljudi: 60,9 m^2 – 3,0 m^2 = 57,9 m^2.

Broj lica : 57,9m^2 : 1,8m^2 =32 lica

Procena broja lica u biblioteci
Ukupna površina: 18,55 m^2.
Površina koja se odbija (stolovi i ormar): 3 m^2
Korisna površina za boravak ljudi: 18,55 m^2 – 3,0 m^2 = 15,55 m^2.

Broj lica: 15,55m^2 : 4,6m^2 = 3 lica

Procena broja lica u arhivi
Ukupna površina : 24,6 Broj lica : 24,6m^2 : 9,3m^2 = 3 lica

Potkrovlje :

Procena broja lica u učionici za geografiju
Ukupna površina: 55,9 m^2;
Površina koja se odbija (stolovi i ormar): 3 m^2
Korisna površina za boravak ljudi: 55,9 m^2 -3m^2 = 52,9 m^2.

Broj lica: 52,9m^2 : 1,8m^2 = 29 lica

Procena broja lica u učionici biologije
Ukupna površina: 58,8 m^2.
Površina koja se odbija (stolovi i ormar): 3 m^2
Korisna površina za boravak ljudi: 58,8 m^2 – 3,0 m^2 = 55,8 m^2.

Broj lica: 58,8m^2 : 1,8m^2 = 33 lica

Procena broja lica – pomoćna prostorija/domar
Ukupna površina: 32,29 m^2.
Površina koja se odbija (stolovi i ormar): 3 m^2
Korisna površina za boravak ljudi: 39,29 m^2 – 3,0 m^2 = 36,29 m^2.

Broj lica: 36,29m^2 : 4,6m^2 = 8 lica

Maksimalan broj lica dobijen procenom broja ljudi u objektu Škole koji mogu bezbedno da se evakuišu iznosi 330 lica. Ovaj broj je manji od lica koja borave u školi svakodnevno u dve smene.

Član 52.

Pojam evakuacije, obuhvata organizovani način napuštanja prostorije, pre nego što nastupi ugrožavanje života i zdravlja ljudi, što može izazvati požar ili neki drugi vanredni događaj, čiji se nastup i štetne posledice mogu predvideti.
Pod spašavanjem podrazumeva se organizovano sprovođenje radnji, kojima se osobama zatečenim u prostorijama ugroženim požarom pruža prva pomoć, kada zbog okolnosti nastalih požarom, sami ne mogu napustiti prostorije i objekat, a da pritom ne dovedu u opasnost svoj život.
Iznenadni događaji mogu ugroziti sigurnost zaposlenih, i drugih lica u objektu pa se mora organizovati brza i efikasna evakuacija u slučaju njihovog nastanka.
Koliko je izvesno nastupanje opisanih događaja, kao i njihovo delovanje, toliko je izvesna i mogućnost njihovog kumulativnog ili uzročnog povezivanja iako je takvo delovanje izvesnije od onog koje se može uzeti kao isključiva pojava pojedinog spoljašnjeg ili unutrašnjeg iznenadnog događaja.

Pri požaru, kao vanrednom događaju, kao i prilikom evakuacije u slučaju požara, mogu nastati događaji sa neželjenim posledicama, kao što su: povrede ljudi, blokiranje puteva za evakuaciju, zadimljavanje prostorija, oštećenje delova objekta i postrojenja, uređaja i instalacija, panika i dr.

Pojmovi i skraćenice:

1. boravak ljudi je stanovanje, rad, zabava, rekreacija ili drugo zadržavanje duže od tri sata nedeljno. Gornje prostorije dupleks stanova, slikarski ateljei i slične prostorije koje se manje koriste smatraju se prostorijama namenjenim za boravak ljudi. Stanarske ostave, podstanice grejanja, prostorije za ventilacione i klima komore, liftovske kućice i sl. ne smatraju se prostorijama za boravak ljudi;
2. stambeni, odnosno stambeno-poslovni objekat jeste objekat koji ima više od 80% korisne površine namenjene za stanovanje i prateće sadržaje (prostorije za garažiranje vozila, stanarske ostave, podstanicu grejanja, hodnike, stepeništa, liftovska okna i sl.) i u kome ostatak čini poslovni prostor;
3. poslovni, odnosno poslovno-stambeni objekat jeste objekat koji ima više od 80% korisne površine namenjene za poslovanje (prodaju, kupovinu, usluge i sl.) i u kome su ostale prostorije stambene i/ili javne namene;
4. poslovni, odnosno poslovno-stambeni objekat jeste objekat koji ima više od 80% korisne površine namenjene za poslovanje (prodaju, kupovinu, usluge i sl.) i u kome su ostale prostorije stambene i/ili javne namene;
5. požarni sektor je prostorija ili skup prostorija objekta koja se može samostalno tretirati u pogledu nekih tehničkih i organizacionih mera bezbednosti od požara (požarno i specifično požarno opterećenje, zona dojave požara, zona automatskog gašenja požara i sl.), a odvojena je od ostalih delova objekta građevinskim konstrukcijama otpornim prema požaru;
6. podrumski prostori su prostori čiji se pod nalazi ispod kote terena na dubini većoj od 1 m;
7. evakuacioni put iz objekta je put koji vodi od bilo koje tačke u objektu do spoljnog prostora ili sigurnog i bezbednog prostora u objektu;
8. koridor evakuacije čine građevinske konstrukcije zgrade kojima se ograničavaju prostorije za komunikaciju (hodnici, tampon-prostorije, stepeništa, vetrobrani, ulaz i sl.) i tako sprečava prodor plamena i dima iz prostorija za boravak i drugih prostorija ugroženih požarom, a koje imaju takve karakteristike (otpornost i reakcija na požar, širina, visina i dr.) da omogućavaju da osobe zatečene u požaru mogu sigurno i bezbedno (samostalno ili uz pomoć spasioca) napustiti objekat

9. opšta rasveta je veštačko osvetljenje objekta ili prostora ili njihovog dela, pri čemu osvetljenje po svojim karakteristikama mora biti usklađeno sa namenom objekta odnosno prostora;
10. evakuacija je udaljavanje lica od polaznog do bezbednog mesta u slučaju opasnosti;
11. polazno mesto (PM) je mesto na kome se može zateći lice u trenutku saznanja da je došlo do takvog razvoja požara da je potrebna evakuacija;
12. bezbedno mesto (BM) je mesto van objekta udaljeno od izlaza iz objekta, na kome se ne mogu očekivati štetni efekti požara (plamen, dim, pad oštećenih delova objekta i sl.) ili posebno mesto u objektu izgrađeno u skladu sa propisom kojim je uređena oblast bezbedne evakuacije lica;
13. prvi izlaz (PI) je izlaz iz prostorije ili grupe prostorija za boravak ka hodniku. To je obično izlaz iz stana, hotelskog apartmana ili slične grupe prostorija, učionice, kancelarije i sl.
14. etažni izlaz (EI) čine vrata na izlazu iz hodnika otporna prema požaru ili vrata otporna prema požaru postavljena na ulazu u stepenište ili u hol;
15. krajnji izlaz (KI) je izlaz iz objekta namenjen za evakuaciju;
16. brzina evakuacije (ve) je projektna vrednost brzine kretanja lica kroz evakuacioni put;
17. vreme evakuacije je vreme pripreme za evakuaciju i vreme kretanja od polaznog mesta do bezbednog mesta;
18. progresivna horizontalna evakuacija je evakuacija koja se izvodi u objektima koji su projektovani i izvedeni na način kojim se obezbeđuje proces evakuacije lica u susedni požarni sektor na istoj etaži, a u kome su oni zaštićeni i odakle se mogu evakuisati do bezbednog mesta;
19. sigurnosna rasveta je veštačko osvetljenje objekta ili prostora ili njihovog dela, dodata opštoj rasveti radi ispunjenja sigurnosnih uslova evakuacije ili bezbednog završetka neke radne aktivnosti i automatski se uključuje u slučaju kvara ili prekida u napajanju električnom energijom opšte rasvete.
20. odgovorno lice ugostiteljskog objekta je lice koje rukovodi radom ugostiteljskog objekta i koje je posebnim aktom imenovano kao odgovorno lice ugostiteljskog objekta, a ukoliko nije imenovano takvo lice, odgovornim licem se smatra vlasnik;
21. požarni spasilac je lice koje je pohađalo posebnu obuku i položilo stručni ispit za lica koja rade na poslovima zaštite od požara propisanu zakonom koji uređuje zaštitu od požara.

Vreme pripreme za evakuaciju je vreme od trenutka kada lice koje će se evakuisati sazna da je nastao požar koji bi mogao da ugrozi život pa do trenutka napuštanja prostorije boravka (vreme u kome lica ocenjuju opravdanost evakuacije, traže svoje članove porodice, kućne ljubimce, vredne stvari i sl. koje nameravaju da povedu odnosno ponesu).

Za potrebe projektovanja usvaja se:
1) za stambene objekte najmanje 10 min;
2) za poslovne objekte najmanje 5 min;
3) za javne objekte najmanje 3 min (osim za stadione i sportske hale, za koje iznosi 2 min).

Evakuacioni putevi treba da budu pregledni, bez suvišnih skretanja, sa promenama smera pod uglom ne većim od 90^0 (sem u stepeništu) i bez horizontalnih I vertikalnih prepreka koji ometaju evakuaciju.

Ukoliko na evakuacionim putevima postoje bočne prepreke (npr. ormani u hodniku i sl.) tada se od stvarne širine poda evakuacionog puta oduzima stvarna širina prepreke.
Širina hodnika ne sme biti manja od 1.2m, a širina stepenišnog kraka ne manja od 1m. Potrebna širina hodnika I stepeništa zavisi od broja lica koja treba da se evakuišu.

Za proračun potrebnog broja evakuacionih izlaza I njihovih dimenzija važan je factor specifične propusne moći (SPM), koja predstavlja broj ljudi koji prođe kroz prolaz ili izlaz određene širine u toku 1 minuta.

Vrednost SPM za određenu širinu prolaza može se usvojiti na sledeći način:

1. za širinu 0.90m iznosi 48 - 62 (lica/m min);
2. za širinu 1.40m iznosi 78 - 90 (lica/m min);
3. za širinu 1.80m iznosi 98 - 108 (lica/m min);

Veće vrednosti SPM usvajaju se za decu od 5 do 15 godina, a manje za odrasle slabije pokretne osobe, osobe kojima je prilikom evakuacije potrebna pomoć (mala deca, invalidi, slabovidne osobe i sl.).

Utvrđivanje broja potrebnih prvih izlaza na putu evakuacije vrši se na sledeći način:

1. prostorije u kojima boravi do 60 lica moraju imati najmanje jedan prvi izlaz;
2. prostorije u kojima boravi od 61 do 500 lica moraju imati najmanje dva prva izlaza;
3. prostorije u kojima boravi od 501 do 1.500 lica moraju imati najmanje tri prva izlaza;
4. prostorije u kojima boravi od 1.501 do 3.000 lica u objektu moraju imati najmanje četiri prva izlaza.

Dužina puta evakuacije od polaznog mesta do prvog izlaza kod prostora koje imaju jedan prvi izlaz ne može biti veća od 20m;

Dužina puta evakuacije od polaznog mesta do prvog izlaza kod prostorija koje imaju više prvih izlaza ne može biti veća od 45m.

Dužina puta evakaucije od prvog do etažnog izlaza ne može biti veća od 30m u nadzemnim, a 25m u podzemnim etažama.

Za objekte koji nemaju etažni izlaz dužina puta evakuacije od prvog izlaza do stepeništa iznosi najviše 20m.

Visina vrata na svim evakuacionim putevima je najmanje 2m, a u javnim objektima najmanje 2,1m.

Brzina kretanja pri evakuaciji se smanjuje usled grupisanja lica pred suženjem ili skretanjem evakuacionog puta (vratima i sl.), nailasku na stepenište, eskalator, travelator, kretanjem po stepeništu, rampi i sl.

Projektna bezina neometanog kretanja lica na ravnom podu je

$$V_e = 1.5\, m/s$$

Projektna brzina ometanog kretanja V_e (m/s) je proizvod brzine neometanog kretanja V_oi faktora usporavanja *u.*

$$V_e = u \times V_o$$

pri čemu je:

1. *u* = 0.8 za kretanje niz stepenište;
2. *u* = 0.6 – 0.05 d za kretanje uz stepenište;
3. *u* = 0.9 za kretanje niz rampu;
4. *u* = 0.7 – 0.05 d za kretanje uz rampu;

gde je d broj fiktivnih etaža od po 3 m.
Pri nailasku na suženje evakuacionog puta projektno vreme zadržavanja je 3s na svakih 10 lica koja koriste taj evakuacioni put ukoliko:

1. 10 do 40 lica nailazi na suženje puta ili vrata čiji je otvor manji od 1m;
2. 40 do 200 lica nailazi na suženje puta ili vrata čiji je otvor manje od 1.6m.

Za svako skretanje pod uglom većim od 30^0, a manjim od 60^0 i nailazak na stepenište ili rampu, potrebno je 2s na svakih 10 lica koja koriste taj evakuacioni put.

Za svako skretanje pod uglom od 60^0 i nailazak na eskalator u pokretu potrebno je dodatnih 5s na svakih 10 lica koja koriste taj evakuacioni put.

Za svako skretanje pod uglom većim od 60^0 i nailazak na travelator u pokretu potrebno je dodatnih 2s na svakih 10 lica koja koriste taj evakuacioni put.

Etape evakuacije su sledeće:

- I etapa – od PM do PI (PI je KI za prostorije sa direktnim izlaskom napolje);
- II etapa – od PI do EI (EI je obično KI za prizemne objekte);
- III etapa – od EI do KI;
- IV – od KI do bezbednog mesta.

Kretanje osoba u I etapi evakuacije treba da se završi sa 30s u svim stambenim, poslovnim i javnim objektima, osim u slučajevima gde se sedi u stolicama u dužim redovima i nekim specifičnim prostorijama (bioskopima, pozorištima i amfiteatrima....);

Kretanja osoba u II etapi evakuacije treba da se završi za manje od 1 minut;

Kretanje osoba u III etapi evakuacije treba da se završi za manje od 6 minuta za objekte visine do 22m, odnosno 10 minuta za više objekte.

Za objekte koji nemaju etažni izlaz II etapa evakuacije podrazumeva kretanje lica od PI do KI i tada kretanje lica u II etapi mora da se završi za manje od 5 minuta.

tabela 11. – Kapacitet stepeništa: Najveći broj lica koja koriste jedno stepenište određene širine

Broj etaža koje vezuje	Širina stepeništa u metrima								
	1	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7	1,8
1	150	220	240	260	280	300	320	340	360
2	190	260	285	310	335	360	385	410	435
3	230	300	330	360	390	420	450	480	**510**
4	270	340	375	410	445	480	515	550	585
5	310	380	420	460	500	540	580	620	660
6	350	420	465	510	555	600	645	690	735
7	390	460	510	560	610	660	710	760	810
8	430	500	550	610	665	720	775	830	885

9	470	540	600	660	720	780	840	900	960
10	510	580	645	710	775	840	905	970	1035
Kapacitet stepenica koje opslužuje više od 10 spratova može se dobiti linearnom eksplotacijom vrednosti iz tabele									

U objektu Škole

- Analiziraćemo najnepovoljniji slučaj napuštanja objekta, a to je evakuacija iz najudaljenije tačke prostorije na spratu od stepeništa. Proračun će se obavljati iz navedenog mesta kroz sam prostor objekta, do krajnjeg izlaza iz objekta i dalje do bezbednog mesta okupljanja (BM), **najmanje 20 metara** od objekta;

Usvaja se vreme pripreme od 3 minuta za javne objekte, a shodno članu 38. *Pravilnika o tehničkim normativima za zaštitu od požara stambenih i poslovnih objekata i objekata javne namene („Sl. glasnik RS, broj 22/2019)*, shodno članu 4, stav 5. *Pravilnika o tehničkim normativima za zaštitu od požara stambenih i poslovnih objekata i objekata javne namene („Sl. glasnik RS, broj 22/2019).*

Usvajamo da je maksimalan broj ljudi sledeći:

tabela 12: maksimalni broj ljudi

OBJEKAT/ADRESA		maksimalan broj ljudi	NAPOMENA
Škola	Ognjena Price 7.	330	Maksimalan broj lica u objektu određen je na osnovu člana 9. tabela 2. *Pravilnika o tehničkim normativima za zaštitu od požara stambenih i poslovnih objekata i objekata javne namene („Sl. glasnik RS, broj 22/2019)*. Proračun je prikazan u članu 51. Pravila zaštite od požara.

***Nikada u potpunosti ne možemo biti sigurni za tačan broj lica prisutnih u objektu.**

PRORAČUN EVAKUACIJE

Usvajamo proračun za Etape evakuacije i vreme kretanja za najduži put evakuacije: Sa potkrovlja

Vrednost SPM za određenu širinu prolaza može se usvojiti na sledeći način:

1. za širinu 0.90m iznosi 48 - 62 (lica/m min);
2. za širinu 1.40m iznosi 78 - 90 (lica/m min);
3. za širinu 1.80m iznosi 98 - 108 (lica/m min);

Kretanje osobe u I etapi evakuacije:

- dužina puta (PI), Li = 9 m
- brzina kretanja V = 1,5 m/s
- vreme kretanja neometano po ravnom podu t=L/v= 9,0/1,5 = 6 s **–usvojeno 6s**

Računamo da se 10 osoba istovremeno nalazi pored vrata širine manje od 1m, vreme zadržavanja iznosi 3s.

Znači, da bi najudaljenije lice došlo do izlaznih vrata na ovom smeru evakuacije i prošlo kroz ista treba mu 9s te je stoga:
***T* 1 *faze* = 9s**

Kretanje osobe u II etapi evakuacije:

Vreme potrebno za kretanje na etaži potkrovlja do dolaska do stepeništa:
- dužina puta (Pl), Li = 4,50m
- brzina kretanja V = 1,5 m/s
- vreme stizanja do izlaznih vrata t=L/v= 4,50/1,5 = 3 s **usvojeno 3 s**

Računamo da se 20 osoba istovremeno nalazi ispred vrata širine 90 cm, vreme zadržavanja je 6s.
***T* 2 *faze* = 6s**

Kretanje osobe u III etapi evakuacije:

Kretanje niz stepenište , preko sprata do prizemlja:
- dužina puta (Pl), Li = 15m
- brzina kretanja V = 1,2 m/s
- vreme stizanja do prizemlja t=L/v= 15/1,20 = 12,5s **- usvajamo 13s**
- šest skretanja pod uglom većim od 60 stepeni- Vreme zadržavanja t=6x5=**30s**

Broj lica koja su sada na koridoru evakuacije je veći – 30 lica , dolazi do suženja puta , vreme zadržavanja je **3s**
Vreme potrebno za kretanje na etaži prizemlja do izlaznih vrata iz objekta:
- dužina puta (Pl), Li = 4,m
- brzina kretanja V = 1,5 m/s
- vreme stizanja do izlaznih vrata t=L/v= 4,0/1,5 = 2,66 - **usvajamo 3s**

Imamo jednokrilna vrata širine 90cm:
Računamo -da se 40 osoba istovremeno nalazi ispred vrata širine 90 cm. Srednja propusna moć za vrata ove širine iznosi 48-62 osoba/m·min (usvajamo 50 osoba/m·min).
50 osoba x 0.9m x X = 40 osoba x 0.9m x 60 s
X = 33,56 - **usvojeno 35s**
***T* 3 *faze* = 84s**

Kretanje osobe u IV etapi evakuacije:

Vreme za udaljavanje od objekta na udaljenost 20m, sa brzinom kretanja po ravnom terenu 1,5m/s je 20m/ 1,5m/s = **13,33s**
***T* 4*faze* = 13 s**

Ukupno vreme evakuacije je:
T pripreme+ *T* 1 *faze*+ *T* 2 *faze*+ *T* 3*faze*+ *T* 4*faze*= **180+9+6+84+13=292 s**

Usvajamo da je vreme evakuacije iz objekta, preko stepeništa TE = 292s, odnosno 5 min.

8. KAZNENE ODREDBE

Prekršaji pravnog lica u skladu sa *članom 82. Zakona o zaštiti od požara („Sl. glasnik RS", broj 111/2009, 20/2015, 87/2018 i 87/2018 – dr. zakoni.*

Novčanom kaznom od 300.000 dinara do 1.000.000 dinara kazniće se prekršajno pravno lice ako:

1. ne istakne na vidljivo mesto plan evakuacije i upustva za postupanje u slučaju požara;
2. ne postupa po proračunima iz Pravila zaštite od požara;
3. ne donese Pravila zaštite od požara;
4. ugrađene instalacije u objektima ne održava u ispravnom stanju i periodično ne kontroliše u skladu sa tehničkim propisima i standardima na koje se ti propisi pozivaju;
5. ne donese Pravila zaštite od požara;
6. ugrađene instalacije u objektu ne održava u ispravnom stanju i periodično ne kontroliše u skladu sa tehničkim propisima i standardima na koje se ti propisi pozivaju;
7. ne organizuje osnovnu obuku zaposlenih iz oblasti zaštite od požara u propisanom roku;
8. ne pribavi saglasnost Ministarstva za Program osnovne obuke zaposlenih iz oblasti zaštite od požara;
9. smešta zapaljiv materijal na prostoru.

9. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 53.

Na pitanja iz oblasti zaštite od požara koja nisu regulisana ovim Pravilima, primenjuju se Zakoni i propisi koji reguliše zakon Zaštite od požara. Izmene i dopune ovih Pravila vrše se na način i po postupku za njihovo donošenje.

Član 54.

Ova Pravila stupaju na snagu od dana donošenja i potpisivanja.

U Novom Sadu,
09.06.2025. godine

Š.O.O.O. „Sveti Sava“

M.P.

Direktor

10. GRAFIČKI PRILOZI

Prizemlje

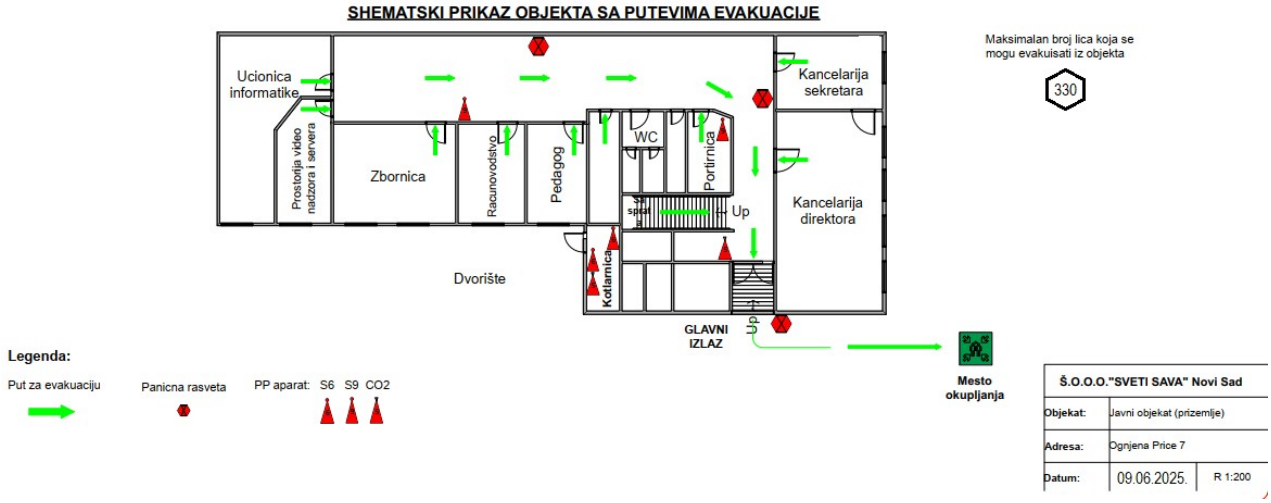

Sprat

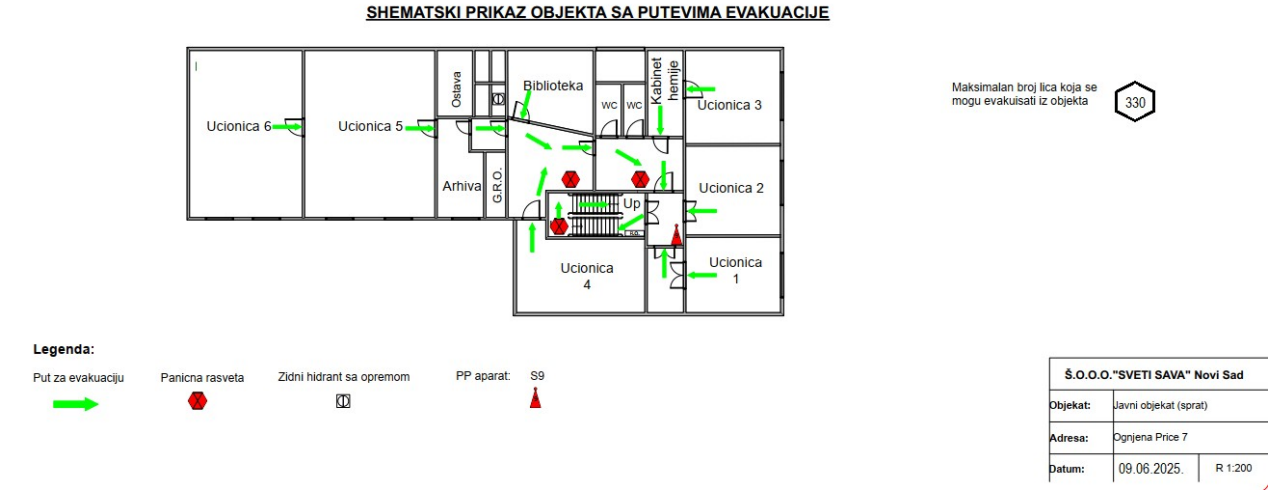

Potkrovlje

SHEMATSKI PRIKAZ OBJEKTA SA PUTEVIMA EVAKUACIJE

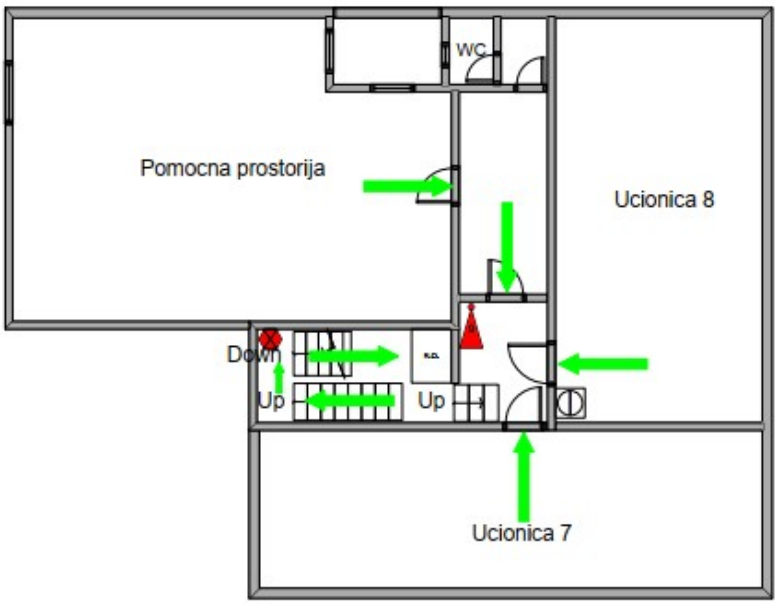

Maksimalan broj lica koja se mogu evakuisati iz objekta

330

Legenda:

Put za evakuaciju

Zidni hidrant sa opremom

Panicna rasveta

PP aparat: S9

Š.O.O.O."SVETI SAVA" Novi Sad		
Objekat:	Javni objekat (Potkrovlje)	
Adresa:	Ognjena Price 7	
Datum:	09.06.2025.	R 1:100

UPUTSTVO ZA KORIŠĆENJE PROTIVPOŽARNOG APARATA

RUČNI PROTIV POŽARNI APARAT POD STALNIM PRITISKOM ZA GAŠENJE SUVIM PRAHOM

SLUŽI ZA GAŠENJE SVIH VRSTA POČETNIH POŽARA, NAROČITO POŽARA ZAPALJIVIH TEČNOSTI I GASOVA, ELEKTRIČNIH INSTALACIJA I UREĐAJA, VREDNOSNIH PAPIRA I MOTORNIH VOZILA

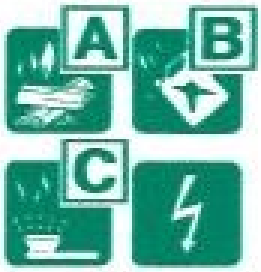

1. DONETI APARAT DO MESTA POŽARA
2. IZVUCITE OSIGURAČ
3. MLAZNICU UPERITE U POŽAR
4. PRITISNITE RUČICU I POKRIVAJTE POŽAR PRAHOM

NAPOMENA:
APARAT STOJI PLOMBIRAN, NA PRISTUPAČNOM MESTU. APARAT MORA BITI U ISPRAVNOM STANJU.
PRI UPOTREBI APARAT ČUVATI OD MEHANIČKOG OŠTEĆENJA. POGONSKI GAS AZOT.
OBAVEZNO SERVISIRATI I NAPUNITI POSLE UPOTREBE.
REDOVAN SERVIS APARATA VRŠITI NA 6 MESECI.

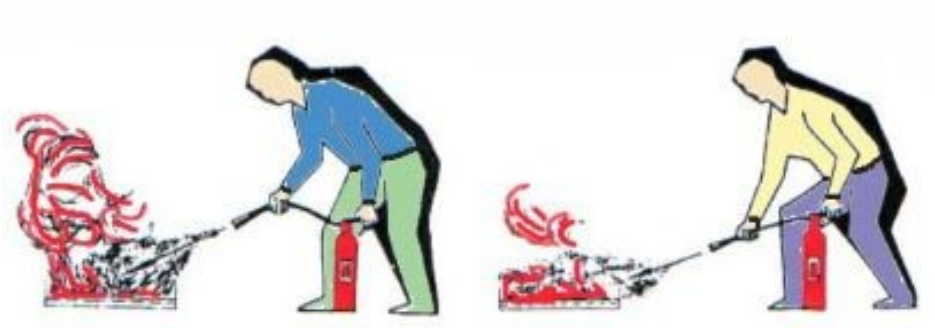

Pravilno prilaženje požaru

Nepravilno (levo) i pravilno gašenje (desno)

prekrivanje otvora mokrim ćebetom

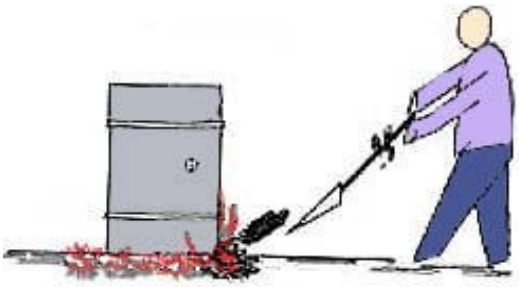

prekrivanje iscurele zapaljene tečnosti peskom

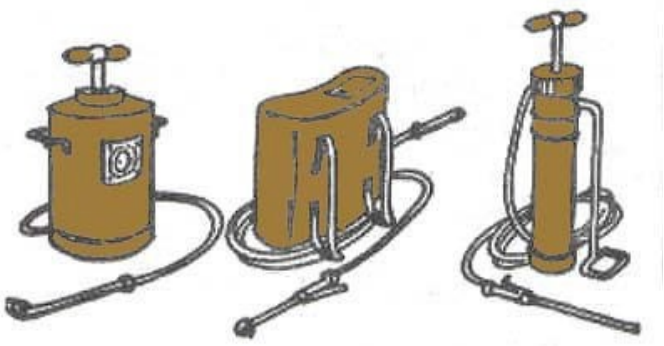

priručne sprave za gašenje požara

UPUTSTVO ZA POSTUPANJE U SLUČAJU POŽARA

U slučaju pojave požara, zaposleno lice (radnik) zatečeno na mestu izbijanja požara, dužno je da požar ugasi i da o požaru obavesti prisutne u objektu. Ako zaposleni ne mogu požar ugasiti bez opasnosti po sebe ili drugoga, bez odlaganja obaveštavaju vatrogasnu jedinicu.

Početne požare gasiti aparatima sa suvim prahom i ugljendioksidom, kao i priručnim sredstvima.
Požare na električnim instalacijama i uređajima i zapaljena ulja i masti ne gasiti vodom.

Dojavu požara vatrogasnoj jedinici izvršiti telefonom na broj **193** i dati sledeće podatke:

1. **gde gori (objekat, tačna adresa)**
2. **šta gori (prostorija, materijal, uređaj)**
3. **da li ima ugroženih ljudi**
4. **ko poziva (prezime i ime i funkcija, broj telefona)**
5. **druge informacije koje mogu doprineti efikasnijoj intervenciji gašenja i spasavanja**

VATROGASNO-SPASILAČKA JEDINICA	***193***
POLICIJSKA UPRAVA	***192***
HITNA MEDICINSKA POMOĆ	***194***
CENTAR ZA OBAVEŠTAVANJE I UZBUNJIVANJE	**1985**

O požaru obavestiti **DIREKTORA.**

U slučaju požara neophodno je:

1. **Isključiti instalacije koje predstavljaju opasnost (električna struja, gas, grejanje)**
2. **Prilikom napuštanja ugrožene prostorije zatvoriti vrata**
3. **Otvoriti vrata i prozore na putu evakuacije**
4. **Odrediti probijanje zidova, plafona i slično, kako bi se zaobišla ugrožena mesta i uspešno obavilo spasavanje blokiranih osoba i gašenje požara**

Po dolasku na intervenciju Vatrogasno-spasilačke jedinice, dati dodatne informacije i izvršavati naređenja rukovodioca akcije gašenja. Za vreme požara svi prisutni ili pozvani zaposleni dužni su da izvršavaju naloge rukovodioca akcije.
Posle nastanka požara i davanja znaka za uzbunu zabranjena je upotreba fiksnih telefona, izuzev za neodložne razgovore koji su u vezi sa nastalim požarom.
U slučaju požara moraju se najpre spašavati ugrožene osobe, a tek onda se nastavljaju aktivnosti za konačno savladavanje požara. Rukovodioci evakuacije i spašavanja određuju način spašavanja osoba u slučaju požara.
Gašenje požara i spasavanje ljudi i imovine vrši se dok se požar ne ugasi, odnosno spasavanje ne završi.
Zaposleni koji učestvuju u gašenju požara i spasavanju ljudi i imovine napuštaju mesto požara tek pošto se rukovodioc akcije uveri da je požar ugašen i spasavanje završeno.

Dežurno lice za evakuaciju

Član 55.

Direktor _____: Broj telefona: _____.

_____;

(potpis Direktora)

Rukovodilac evakuacije za objekat škole: Nikola Joković
broj telefona: 064-2253732;

_____
potpis rukovodioca evakuacije